

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN

MESTRE EN GAY SABER

M
F
/

9085

LO
PROMÉS

DRAMA DE COSTUMS CATALANAS
EN TRES ACTES Y EN VERS

BARCELONA

Llibreria de Francisco Puig y Alfonso
5, Plassa Nova, 5.

LO
PROMÈS

DRAMA DE COSTUMS CATALANAS

EN TRES ACTES Y EN VERS

ORIGINAL DE

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN

MESTRE EN GAY SABER

Estrenat en lo TEATRO CATALÁ instalat en lo de NOVETATS
la nit del 8 de Janer de 1892.

BARCELONA

Llibreria de Francisco Puig y Alfonso

5, Plassa Nova, 5.

1892

Obras de J. Riera y Bertran

TEATRO

- CARITAT, *drama en 4 actes.*
LO PROMÉS, *drama en 3 actes.*
DE MORT Á VIDA, *drama en 3 actes.*
GENT DE MAR, *drama en 3 actes.*
CORONA D' ESPINAS, *drama en 3 actes.*
CADENA DE FERRO, *drama en 3 actes.*
COM L' ANELL AL DIT, *proverbi cómich en 3 actes.*
REINA ABSOLUTA, *comedia (castellana) en 4 actes.*
LA MAJORDONA, *comedia en 2 actes.*
BERNAT PESCAÏRE, *comedia en 2 actes.*
UNA ORGA DE GATS, *comedia en 2 actes.*
L' AVI, *quadro dramátich en 1 acte (1).*
LAS VEHINAS, *comedia en 1 acte.*
LO TESTAMENT DEL ONCLE, *comedia en 1 acte.*
LA NENA, *comedia en 1 acte.*
LA RELLISCADA, *comedia en 1 acte.*
LA ESPURNA, *comedia en 1 acte.*
LA GRAN, *comedia en 1 acte.*
SI FÁ Ó NO FÁ, *proverbi cómich en 1 acte.*
LO PADRÍ, *idili en 1 acte.*
UN JOCH DE CARTAS, *sarsuela en 1 acte (2)*
MIS DOS PAPÁS, *comedia (castellana) en 1 acte.*
LO PETIT SOLDAT, *quadro infantil en 1 acte (1).*

VARIAS

- HISTORIA DEL SITI DE GIRONA EN 1809 (1).
HISTORIA D' UN PAGÉS (1).
LO VICARI NOU, *novela (1).*
NOVELAS PREMIADAS.
ESCENAS DE LA VIDA PAGESA.
DEU NARRACIONS (1).
REY CAVALLER, *narració novelesca (1).*
BIOGRAFÍA DE B. C. ARIBAU (*castellana*).
ROB ROY (*traducció castellana*).
CANSONS DEL TEMPS.
CANSONS DE NOYS Y NOYAS (3).
MEL Y FEL, *poesías originals.*
CENT FAULAS, *originals y en vers.*
LLIBRE DE SONETS.

(1) Obra premiada.

(2) Música de D. Teodor Vilar.

(3) Música de D. Joseph Rodoreda, dibuixos de D. Apeles Mestres, versió castellana de D. V. Arteaga.

À

EN FRANCESCH UBACH Y VINYETA

MESTRE EN GAY SABER

Benvolgut amich y company:

Després d' un any llarch de privació d' escriure, per efecte de greu malaltia, he pogut, gracias á Deu, veure representat aquest drama nou pera 'l qual m' han servit materials meus de disset anys enrera inédits fins avuy.

La crítica, favorable en general com lo veredicté del públich, s' es dividida al apreciarne 'l tirat. A uns los hi ha fet goig complert reveure pagesos en escena. Altres han consignat, ab alguna reconvenció, lo carácter en certa manera de retrocés als primitius temps del Teatro Catalá que ofereix ma darrera obra.

674492

Lluny d' agraviarme me n' he sentit agradat perque, com diria un matemátich, aixó es lo que 's tractava de demostrar.

¡Retrocedir als primitius temps de nostre Teatro regional! ¿Qué més podria jo ambicionar, en efecte, que veure agermanat Lo PROMÉS ab dramas com TAL FARÁS TAL TROBARÁS y LAS JOYAS DE LA ROSER quals mérits de concepció honrada, de sentiment de casa y de localisme pintoresch nos delectan encara y delectarán sempre, sían las que sían las corrents artísticas ó las exigencias de la moda que arrivin á predominar?

Modernista convensut en art dramátich—segons comprova la majoría de mon repertori—vaig conceptuar oportú aquest drama de barretinas y caputxas justament per intervenirhi, creyent que 'l públich devía anyorársen com me n' anyorava jo.

Escriure sistemáticamente comedias de pagesía fora pesat y mesquí y ridícul, ja que 'l Teatro d' un poble pot y deu viure de tota sort d' elements, histórichs ó contemporanis, que 'l rodejan, y fins nodrirse y apersonarse ab los d' altres paíssos, persistent en l' exemple darrerament donat per tu ab LA ÚLTIMA PENA, per no citar otras obras anteriores á la teva y com ella celebradas.

Mes encaparrats ab la idea de sustráurens á una monotonía com la de retreure sempre lo típich y vivent de casa, ¿hem d' incorre en altra de descastada: la de no recordárnosen may?

Tu sabs quán simpática fou la rebuda que, en

mitj de naturalismes y trascendentalismes sense gayre cor ni gayre vergonya, qu' en general malmenan á Fransa la literatura dramática, obtingueren aquells frescals y tendríssims quadros de la vida pagesa d' Alsacia que constitueixen L' AMÍ FRITZ. Donchs bé: sense ni remota pretensió d' establir comparansas, com avans no he pretés establirne, ¿per qué no havia jo de proposarme seguir la vía empresa pèls famosos autors de tan deliciosa obra? ¿Per qué no inspirarme en lo mateix intent de veritat sanitosa, d' idealitat positiva, de purificació, d' *oxigenació* que degué guiarlos? ¿Per qué sacrificar al temor de la condempna dels estragats y de la indiferencia de las multituds lo goig de veure representat un drama ben de la terra?

Ni l' ésser, altrament, partidari de que las obras dramáticas s' escrigan habitualment en prosa,—com ho tinch declarat molts anys há y provat també,—ha sigut obstacle á que posés versos al servey de Lo PROMÉS, convensut de que, senzill y gens melodramátich son argument, podrían donarli més viver y més atractiu.

Per ço també m' he esmerat en que 'ls actes en general y fins moltas escenas resultessen quadros de costums catalanas lligats per una acció gens abundant ni engrescadora, certament, però sí humana, sentida y moralisadora.

A ella faig cooperar no sóls los personatges essencials, sinó també 'ls secundaris, tractats ab una predilecció de la qual no 'm penadeixo, encara que, per

la extensió dels respectius papers, resultin desequilibrats respecte á llur intervenció en la vida *externa* de la obra: no ab lo espiritual é intencionat de las situacions que la integran.

Per lo demés, figuras, pensaments, afeccions, llenguatje: tot m' he esforsat en que, sense pecar d' arcáich ni d' arcádich, fos catalá de soca-arrel. Pera fer *enrahonar* pagesos, m' he fet tan pagés com he sabut. Si alguns cops s' entreveu al literat, al *académich*—que diu nostre ilustrat amich Roca y Roca—cregas que no es per gust de fals lluhiment que de-
testo com quincalla enganyadora. Aixó sí: quan sé ó crech saber el modo just de dir una cosa, me reca sacrificarlo á una inexactitut, á un circumloqui, ó á una magresa trista de dicció. Tal sistema trau, de-
vegadas, quelcom de verossimilitut á las expressions, però en cambi las fa més propias, es á dir més concor-
dadas ab lo pensament y la intenció del enrahona-
ment. Y permétme, además, ferte observar que no sempre que un escriptor catalá sembla retórich ó aca-
démich ó excessivament purista, ho es tant com sem-
bla á la gent de ciutat. Jo he sentit pagesos de la me-
va terra que, si no s'expressan ab la facilitat y correc-
ció d' un llibre, diuhen cosas ab severa y fins ab
exquisida propietat de llenguatje. Filan prim al en-
rahonar com al filosofar. Tenen, dintre lo modest de
llur estament, gran caudal de modismes que semblan
rebuscats y no ho son gens. Posseheixen una igno-
rancia sabia que trascendeix á llur forma d' expres-
sió concordantshi admirablement.

T' he indicat, ab aixó, lo que necessitava dir respecte al drama que 't dedico pera correspondre á la fraternal estimació que 'm portas y sempre m' has provat.

Pots contar, amich Francesch, cóm celebros que la execució afectuosa y cuidada que ha obtingut á *Novetats* l' haja fet més mereixedor de la present dedicatória.

Teu afectíssim admirador

J. RIERA Y BERTRAN.

Barcelona y Janer de 1892.

REPARTIMENT

PERSONATJES	ACTORS
CLEMENCIA.	D. ^a Carme Parreño.
JUSTA.	» Concepció Palá.
FELIU.	D. Teodor Bonaplata.
FRANCESCH.	» Ricardo Esteve.
CRISTIÀ.	» Enrich Guitart.
NARCÍS.	» Joan Oliva.
XECH.	» Frederich Fuentes.
PIUHET.	» Jaume Virgili.
GREGORI.	» Vicens Daroqui.
SIST.	» Lluís Muns.
TOU.	» J. M. ^a Fernández.
UN PABORDE.	» Joan Gumá.

Un FORASTER, una POBRA, una NOYA, un MOSSO
DE LA ESQUADRA, un POBRE.

FORASTERS, MOSSOS, PABORDES, PABORDESAS.

*L' acció passa á un poble de l' Ampurdá, á principis
de la centuria actual y á entrada d' hivern.*

Direcció artística:

D. ANTONI TUTAU *

Aquesta obra es propietat de sen autor.

Lo Director de la Galeria PROPIETATS D' OBRAS DRAMÁTICAS Y LÍRICAS (Hospital, 14, 2, Barcelona) y ls seus corresponsals, son los únichs autorisats pera ls cobros dels drets de representació que devengui aquest drama.

---

* L' haverse vist privat lo senyor Tutau de la direcció personal de la obra, per efecte de sensible desgracia, no l' impedí dirigirla ab sos ilustrats y zelosos consells.

BARCELONA

Imprempta *La Renaixensa*, Xuclá, 13.

1892

ACTE PRIMER

Sala-menjador de rica masia. Duas portas al foro : l' una que dona á fora, l' altra á un ram d' escala visible, lo qual conduheix á las habitacions interiors. Gran finestral practicable al centre. Taula llargaruda á la dreta, acantonada, ab ascons á cada costat. Al cap de taula, cadiras de brassos embaquetadas. Altras cadiras propias convenienment distribuïdas. Capelleta ó quadro ab una imatge de la Verge y la campaneta de plata del mal-temps, mitj empotrada á la paret. A un ángul, la llar. Alguns quadros vells de distinta forma. Porró y tassa damunt la taula, com també 'ls varis objectes que s' citan al comensarse la obra.

ESCENA PRIMERA

JUSTA, una NOYETA, duas CRIADAS

Al alsarse 'l teló, se sent alegre tritlleig de campanas lluny. La Noya, enfilada á una cadira, acaba d' arreglar la capelleta.

JUSTA   ;Ansia!... Aquí tens els llensols
                  (Donantlos á una Criada.)
per la cambra gran de l' era...
                  (Ara recordant.)
;Ah! ;Sí! Y l' aygua-beneytera
per l' altra cambra... ;'Ls perols
                  (A l' altra Criada.)
ja son ben lluhents, Rosa? Bé;
                  (Sa afirmació per la de la Criada.)
donchs ara á escombrar per dalt...
;Ah! ;Té! ;Y que no prenga mall!
                  (Entregantli un cantiret de vidre.)
;Qué més feya menesté?...
;Ay! Quan s' acosta aqueix día
de festa major, anyoro
á la mestressa á quí ploro
catorze anys há... Ré: ¡al cel sía!
                  (Somrihent.)

Bé ó mal, ja 'ns en sortirém
 com cad' any... Soch vella, pró
 no m' hi rendeixo per ço...
 ¡Rendirme plá! Quan haurém
 passat lo gran trull, llavoras
 ja reposaréu, filletas...
 Ara no m' anéu distretas
 com soléu las balladoras.
 ¡Tinguéu compte! ¡Féuho bé
 tot! ¡No anéu aixeliadas,
 ni us quedéu bocabadadas!...
 ¡Qué mes feya menesté?...
 Res més me recordo .. Ja
 podeu anar á... (*Moviment de sortida
 per las Criadas —Recordant.*)
 ¡Ah! Altra cosa
 Ves tú, Xica. (*Se'n va.*)
 Escolta, Rosa:
 no 't descuydis d' avisá'
 al fuster per mor del llit
 del Senyor Oncle... Ara vés.
 (*Moviment d'anarsen la Criada.*)
 ¿Qué més?... (*La Criada s'atura*)
 ¿Qué més?... No: res més,
 per ara, que 'l que t' he dit.

ESCENA II

JUSTA y la NOYETA

Cessa 'l tritllejar de las campanas. Justa 's fixa en la actitud de la noyeta que demostra estar esperant alguna cosa.

JUSTA (*A la Noyeta inclinada cap á ella*)
 ¿L' altre gerrich?... Té, trempada.
 (*Dona á la Noyeta un gerret ab flors artificials, qu' aquésta coloca á la capelleta fent costat ab l' altre.*)
 Pósal bé... (*Mira l' efecte.*)
 ¡Ah! Ja está guarnida...
 ¡Fa planta! ¡Sembla eternida
 de goig!... ¡Per sempre alabada
 la Verge del Sant Roser!...
 Y ara báixa, galindoya...
 (*La Noyeta cumpleix.*)

Has sigut ben bona noya,
y... sé lo que 'm toca fer.

ESCENA III

JUSTA, la NOYETA, CRISTIÁ

CRISTIÁ

Bon día, Justa.

JUSTA

¡Oy, Cristiá!

¿Tu per aquí? ¿Quin bon vent?...

CRISTIÁ

¿En Francesch?...

JUSTA

Pél bosch corrent.

CRISTIÁ

¿Encara? (*Contrariat.*)

JUSTA

No pot trigá'

á tornar de la cassera...

Si vols esperar-lo, crech

que aviat será aquí ab en Xech.

CRISTIÁ

Tornaré.

JUSTA

(Aqueixa fal-lera

d' aquet minyó mala espina

dias há que 'm fá.)

CRISTIÁ

A més tart,

Justa.

JUSTA

Cristiá, Deu te quart

de tot mal.

CRISTIÁ

(*Anantsen*) (Ja 'm desatina

l' ansia de parlarli clar;

cada instant que passa 'm posa...

De situació tan penosa

avuy m' haig de llibertar.)

ESCENA IV

JUSTA, la NOYETA

JUSTA

No sé lo que deu passarli

que 'l veig temps há ab un desfici...

Si ell fos vicios .. No: cap vici

ningú pot acumularli.

Va aná' á ciutat, s' hi va está'

anys, hi va apendre un podé,

va tornarne bó... Ré, ré:

si s' ha de dir, ja 's dirá.

Noya, á fer pa y trago aném

cap á la cuyna, que aquí

ens farían pertení'
 els homenots. . No vulguém
 sapiguerhi res, que tots
 son massa de la xiuxeya...
 ¡Apa! Aném á la taleya,
 y deixém als homenots
 que ja s'acostan... La veu
 del farreny sento... Aném, nena...
 ¡Quin sorrut! ¡Quin poca-pena!
 ¡Del seu geni 'ns guardi Deu!
 (Se'n van per la porta esquerra del foro.
 Los personatjes de la escena immediata
 entran per l'altra porta.)

ESCENA V

NARCÍS, SIST, TOU

Van tots mudats y arriban conversant. Lo primer porta grossa geca blanca de pell (pellissa) ab profusa y lluhenta botonadura; calsa fins á mitja-cama y calsons rojos; la barretina damunt la espatlla. Fuma ab pipa (de terrissa y canó de canya) y parla ab mesura, casi sempre ab intencionada sorna.

SIST (A Narcís.) Anéu contant.
 NARCÍS Tanta falla
 passavan, com vos he dit,
 ab amo tan malehit,
 que no 's veyan ni una malla.
 Trevallant á esclat de mort,
 en compte d'aná' endevant,
 tots s'hi anavan corsecant.
 SIST ¡Sí qu'era ben mala sort!
 (Van sentantse vora la taula. Tou s'hi
 ensopeix aviat.)
 NARCÍS «Qui pert el seu el seny pert,»
 canta 'l ditxo y te rahó.
 SIST Si: no hi há al mon res pitjó
 qu'un mal amo: aixó es ben cert.
 NARCÍS Quan es bo, no 't despacienta
 un mal any, si Deu te 'l dona;
 quan no ho es, l'anyada bona
 t'arriva á semblar dolenta.
 ¡Es dir que..

NARCÍS

Res: qu' han deixat
la aixuta masoveria,
y van á la de mitj-día
que 'n Feliu los hi ha arrendat,
avuy en celebració
de vigilia assenyalada
de festa major...

SIST

M' agrada:
bon home.

NARCÍS

Prou! Massa bo.

TOU

Qué deyou?... (*Mitj ensopit.*)

SIST

Estrany sería
que 't fessis capás de rès.

TOU

¡Oh! .. ¡Bé!... Jo ..

SIST

Tu gastas més
son que doblas.

TOU

(*Rihent ab certa estupidesa.*)

¡Jo diria!...

NARCÍS

No te 'n fihis: fa com un
que vaig coneixe al Conflent:
d' aquí-á-aquí, viu com el vent;
d' aquí-á-aquí, ni un mort... difunt.
Pró aquell la sabia llarga,
y aquet es borni d' un ull...
y del... (*Front.*) ¡Vaja, girém full
que no estich per feyna llarga.
Ja us dich: masovers serán.

SIST

Donchs... ¿fan cara de gent bona?

NARCÍS

¡Prou! Mes jo d' home ni dona
may responch per endevant.

SIST

Vos sou desconfiat, pastó,
qu' es per demés, cert-á-fè.

NARCÍS

¿Jo?... Perque m' en feyan sè':
¡plá qu' ho sería sinó!

(*Prepara la pipa y después la encen.*)

De noy me deyan anyell,
y xayó 'm deyan de jove;
vaig entrá á la vida nova
de casat.. ¡noms al burdell!
La dona que 'm va cassar
á un marxant va fer mal goig,
y... quan no 'm vaig tornar boig,
es... que no m' hi puch tornar.
Tinch una filla...: malalta,

y després de greus y afanys,
 se 'm mor... á la flor dels anys,
 quan l' haig de trobá en més falta.
 Tinch un noy .. Me cau soldat
 y 'm mor á la infama guerra.
 Tinch... ¿Qué puch tení' á la terra
 que no 'm donga feredat?
 Si no fos la relligió
 qu' en altre mon ens fa creure...

(*Transició.*)

Y bé, vaja, ¿no hem de beure?
 Donchs acosteume 'l porró.

SIST
 NARCÍS

Acóstali, tu, ensopit.
 Que m' hi acompanyeu reclamo.
 (*Narcís empunya 'l porró, y Sist agafa
 la tassa, disposantse ab dós á beure.
 Entra Feliu.*)

FELIU

¡A la salut del nostr' amo!
 (*Entrant y ab agrado.*)
 Grans mercés y bon profit.

ESCENA VI

Los mateixos, FELIU

NARCÍS

¡Guapo!
 (*Acabant de xerricar y fent passar lo
 porró á 'n Tou.*)

FELIU

¿Encara no han tornat
 de la cassera?

SIST

No ho crech.

NARCÍS

¡Cá! tindriam ja aquí á 'n Xech
 contantnos el resultat.

FELIU

Teniu rahó que may falta
 á esplicárvosen prouhesas.

NARCÍS

Menos quan porta malmesas
 las camas, ó du malalta
 una mà ó una fesomía,
 qu' alashoras no 'l veyem
 y, per en Francesch, sabém
 que l' avia á dins l' aparía.

FELIU

Diguéuli padrina, home,
 que sentirse avia li amarga.

NARCÍS

T' ho pensas... La sab més llarga
 que 'l mon: tot s' ho pren á broma;

no s' encaparra, per molt
que sembli que s' amohina.
SÍ: es vella, pro sempre atina
en tot.

FELIU

NARCÍS

FELIU

Quan vol.
(*Un xich sever.*) Sempre vol.
Me porta pél cap dels dits
la casa, com m' interessa.

NARCÍS

Tants anys de fer de mestressa:
¡jo diría!

FELIU

Y té acudits
devegadas...

NARCÍS

De mi fló.
L' altre dia... ¡Cóm! Ahir,
passant bugada, 'm va dir
qu' era un bon mosso.

FELIU

NARCÍS

Y te rahó.
¿Qué si 'n té? Més que Sant Pere
declarant sa traydoría.

FELIU

Jo era bon mosso algun día:
ab aixó, 'm va dir lo qu' era.
(*Rihent y copejantlo amistós.*)
Vaja, que anant mudadet
per las festas de guardar,
com avuy... podeu passar
no diré com pardalet,
pró...

NARCÍS

Com pardal qu' ha deixat
el niu de poch temps: ¿fá?

FELIU

NARCÍS

Aixó.
Just: soch molt pardal... sinó
que soch pardal molt mullat.
(*Riallada de Feliu y de tots los demás.*)

FELIU

Si aneu á ballas, podeu,
viudot, ullejarhi encara
galans donas!

NARCÍS

FELIU

NARCÍS

FELIU

NARCÍS

(*Sospirant fort.*) ¡Ay, la mare!
¿Sospiréu?

D' esglay, hereu.

¿Es á dir que la corcó?...

La tinch massa revellida.

ESCENA VII

Los mateixos, XECH

*Parat á la porta del foro y encarant la escopeta.
Porta sarró y 'l trajo esblanquehit de farina. Es
tipo ros, de vivesa en sos mots y actes, que deu
contrastar molt ab lo carácter de Narcís.*

XECH (Rihent.) ¡Alto! ¡Diners ó la brida!
¡Ja, ja!

NARCÍS (A Feliu.) Aquí 'l tens.

XECH Si, senyó:
aquí som perque... hem vingut.

FELIU ¿Y en Francesch?

XECH Espeuhetat
més que jo perque ha trascat
més péls alts y ha corregut.

FELIU Pró ¿heu vingut junts?

XECH Si: s' está
gatxejant ab las minyonas
perque las fassin ben bonas.

NARCÍS ¿Qué?

FELIU ¿Las perdius?

XECH (Afirmant.) ¡Ah ja, ja!
Aquesta carta m' han dada
per vos, nostr' amo. (Se trau una carta
de la pitrera y la entrega.)

FELIU Corrent.

XECH Es per questió d' una gent
que 's trova molt endeutada.
Son los de can...

FELIU (Vivament.) Calla 'l nom!
La veuré. (Referintse á la carta que
guarda.)

NARCÍS (¡Sempre xerrayre!) (Se senten al
lluny tres pausats tochs de campana)

FELIU Fan las tres. No triguéu gayre
á anar á missa tothom.

NARCÍS Jo he anat á la matinal.

SIST Jo no. ¿Y tu? (A Tou.)

TOU ¿A missa? Jo sí

SIST ¿Hi has anat?

TOU ¡Ah, no! Vull dí'
qué...

- desd' avuy, per si demá
 se 'ns aygualía la festa!
 ¿No ho sabíau? Donchs jo sí
 perque 'm costa tres pessetas;
 però com soch ja bon mosso
 y haig de fer fira, no 'm recan.
- NARCÍS Vaja, tens moltas virtuts
 y no més qu' un sol defecte.
- XECH ¿Quín?
- NARCÍS Que no sabs alabarte.
- SIST } ¡Ja, ja!...
- TOU }
- XECH 'L pare ja m' ho deya.
- NARCÍS Bé, bé: sapiguém, al últim,
 á quants caps de cassa heu feta
 la tussa... ¿Qué heu mort en tot?
- XECH Poch.
- NARCÍS Ja ho contava.
- XECH Com delman
- tant la...
- NARCÍS Bé; ¿qué?
- XECH ¿Qué? Aquest gaig
 duas perdius y .. ¡una ovella!
- NARCÍS ¿Una ovella? (*Esparverat.*)
- XECH He sigut jo
 pensantme qu' era una llebra.
 (*Sist y Tou riuhén fort.*)
- NARCÍS Ani... ¡Ay, no! L' hereu no ho vol!
 (*Reprimintse al anar á dirli animal.*)
- XECH Com negrejava darrera
 d' uns sálíchs, la he pres per altra.
- NARCÍS ¡Deu nos quart d' una fal-lera!
 ¡Pobrica!... ¿Y qué més?
- XECH Res més
- perque hem encauhat. ¡Aquella
 fura es més recondempnada!...
- NARCÍS ¡Hummm!... (*Duptant.*)
- XECH ¡Es que may voléu creure!
- NARCÍS Ves contant.
- XECH Donchs... veus aquí
 que 'n Francesch 'm crida «¡Alerta!»
 Preparo 'l fusell, y 'm passa
 el conill á frega-frega;
 li apunto, li tiro, y... ¡xef!

SIST ¿Qué?
 XECH ¡'M fa figa la escopeta!
 NARCÍS ¡Prou!
 XECH Passa un gos aixeliat,
 entre camas se m' enreda,
 me tomba, m' also, me poso
 á córrer d' ell al darrera;
 el conill se fica al cau,
 hi tiro la fura y... ¡espéra!
 Al cap d' una hora, 'l conill
 surt, li aplano la escopeta
 y...

SIST ¿Mort?
 NARCÍS ¡Cá! segona figa.
 XECH Just.
 NARCÍS Duyas una figuera
 per fusell.

SIST ¡Ja, ja!...
 TOU ¡Ja, ja!...
 SIST ¿T' has senyat ab la mà esquerra?
 XECH Se 'ns torna ficar al cau
 y... res: jo hi tornaré al vespre
 á cercar la fura.

NARCÍS ¡Deu
 vulga que la bestieta
 no s' haja fet fonedissa!
 XECH No, home, no .. ¡Quina taleya
 de crida' 'l mal temps!
 NARCÍS Bé: 'l cas
 es que tu has mort sols la ovella,
 y en Francesch perdius y...

XECH ¡Oh, jo
 he ala-trencada una merla!
 NARCÍS ¿Hónt es?
 XECH ¡Oh!... No ha pas caygut.
 NARCÍS Deu estar curantla 'l metje.
 XECH ¿Metje?

NARCÍS Vull dí' algun merlot.
 (Rialleta de Sist.)

XECH Pastor, no siguéu mofeta
 SIST ¡Au. Tou!
 (Aquest comensava á ensopirse altre cop.)
 (Desensopintse.) ¿Qué vols?

TOU Cap á missa!
 SIST ¿No vens, Xech?

XECH A la primera
 hem anat ab en Francesch.
 SIST ¡Apa, maymó!...
 TOU (*Gansejant*) ¿Ja comensas?
¡Sempre 'm botzinas!
 SIST Y es clar
 si tot te se 'n va ab... orelas!...

ESCENA IX

NARCÍS, XECH

NARCÍS ¿Y en Francesch no ve?
 XECH ¿Venir?
 S' aprofita 'l bona pessa;
 com ja deu aná mudat. (*Cantejant.*)
 Jo 'n conech una pubilla
¡Lará, lirena!
 Jo 'n conech una pubilla
¡Lalarirá!
 que, al mirarla, 's posa encesa.
 (*Disgustat mentres canta 'n Xech.*)
 ¡Pshe!... ¡Brau cas que faig de tu
 trayent cansons sempre alegras!
 XECH Las trech perque 'l cas s' ho porta.
 NARCÍS ¡S' ho porta!... Aixó á tu t' ho sembla.
 XECH ¡Cá! Hont jo poso l' ull, pastor,
segur que la bala hi entra.
 NARCÍS Quan á las ovellas tiras,
¡prou!
 XECH Vos dich que va de veras:
 que s' estiman d' alló més,
 qu' ab els ulls sembla que s' menjan.
 Vos dich que 'l se' enguany, com son,
 ella galan pabordesa
 y ell paborde escuterit,
 es de molt bon just: creyéume.
 (*Cantejant ab l' ayre popular.*)
«Vostres goigs ab gran plaher
 cantarém, Verge María...»
 S' estiman: no 'n tinguéu dupte.
 NARCÍS Donchs n' hi tinch y no ho vull creure
perque... se 'l que son festeigs,
y que 'l blanch se torna negre
ab una girada d' ulls
ó ab una blincada d' herba.

- XECH *(Somrihent y un xich misteriós.)*
Donchs...
- NARCÍS ¿Qué?
- XECH *(Reservat després de mirar l' escenari.)*
¿Y si us deya, Narcís,
que ja 's parla de... de.. etzetra?
(Fá una benedicció a istil de capellá en senyal de casament.)
- NARCÍS ¡Prou! *(Sempre incrédul.)*
- XECH ¿Qué hi há qui ha anat á ciutat
á triar velluts y sedas
per ella?
- NARCÍS ¡Aném! ¡Fúig d' aquí,
cap-cigranyot! May depressa
l' hereu va en res y en aixó
voldrías qu' hi anés?... Coneixes
poch á 'n Feliu, moliner,
y jo 'l conech de naixensa
perque ja fa sexant' anys
que visch juntat á l' hizenda:
primer regatxo, després
mosso, després menant terras
de lo del seu, y ara al últim...
ja ho veus.
- XECH Bé, bé: no 'm convencen
tots els vostros sexant' anys.
Cinch n' hi há que 'n Francesch menja
aquí casa y...
- NARCÍS ¿Y qué? ¿Qué son
cinch anys? Ni ab una dotzena
es prou conegut un home:
y una dona no ho es ni ab trenta.
Bé: pró ell...
- XECH Ell no es cap sant.
- NARCÍS Ja veuréu: sembla...
- XECH Si: sembla
lo que semblava 'l marxant
de la meva... mala pesta!
- NARCÍS En Francesch...
- XECH Va entrá aquí casa
una vetlla de quaresma
que feya un mal temps del diable:
recordo qu' un rem de pedra
se 'n va portar mitja anyada

deixant l' altre ben malmesa.
 ¡Mala entrada!... No me 'n fío:
 mala sortida 'm fa témer.

XECH Pastor, vos tot ho veyéu
 de color del llop més negre.

NARCÍS Tu de color de farina
 de la més blanca.

XECH La meva
 vista es més fina.

NARCÍS O més totxa.

XECH Vos no heu tingut sort

NARCÍS Espérat:

ja 'm sabrás dir lo que dona
 el mon. ¡Prou! Com l' escopeta
 avuy, Xech, te farà figa
 quan milló apuntis la llebra,
 ó 'l conill.

XECH (*Engrescantse r accionant molt expres-*
siu.) ¡Cá, barret, cá!

Tindré sort: tot m' ho fa creure.

M' arrendará un molí l' amo;

trovaré una molinera

més bona que 'l ví d' Espolla;

m' hi casaré y... ¿quí 'ns empeta

la basa?... Jo fent cistells

mentre 'l molí sotraqueja,

y ella filant ó cusint

tot cantant cançons alegres

que li trauré per tot día,

tant si fa sol com si neva,

viurém com dos colomins

sensa ambició y sensa penas.

Passant temps, tindrém maynada

que, es clar, farà de las sevas.

Ella s' hi voldrá enfadar,

més jo li faré una festa,

y no tustará als pobrichs

per grossa que l' hajan feta.

Y, tot passant y adorant,

del dematí fins al vespre,

lo dia mes *impensat*

nos voltarán nets y netas:

els nets ben pastats á mí;

las netas pastadas á ella.

NARCÍS (*Ab fredor.*) Prou será aixó, si no passa
 que... mori ó vinga á pobresa

l' amo y no plegui molins
per pedrejada la hisenda;
si no trovas per muller
alguna poca... conciencia,
si tens fills condrets é iguals
que no se semblin á n' ella,
ó que, essent bons, no se 't morin
com de día las estrellas.
Sí: aixó será si tu 't salvas
de fams, maluras y guerras,
ó arrivant com jo á vellot
no 't trovas l' ánima plena
d' una boyra de recorts
que sempre donan feresa.

(Moments de pausa. Narcís pipa seguit)

XECH

¡Quin home sou! Fa basarda
d' escoltar la vostra llengua!

NARCÍS

¡Je, je, je! .. ¡Adéu, Xech, adéu!

*(Ho diu ab amargor donantli uns co-
pets y acostantse á la finestra.)*

Veig als companys que m' esperan
per fè un pich de barrotada. .

Hi vaig... La cara molt seria

t' ha quedada... ¡Je, je, je!

¡Pobre Xech!... ¡Pobra ignocencial!...

*(Ho diu tot anantsen foro: la pipa á la
boca fumant.)*

ESCENA X

XECH, aviat FRANCESCH

*Francesch deu expressar certa melancolia invencible
fins quan demostra alegría ó riu dels acudits de
Xech.*

XECH

Avuy que 'm sento ditxós
per la festa que, s' atansa,
¡m' ha donat esgarrifansa
com may! Sempre rezelós,
sempre... No 's pot veure en lloch
home tant...—¡Oydá, trempat!
¡Ja 'm vens tot empolaynat?
¡Sí qu' haurás festejat poch!
¡Qué hi vols fer?

FRANCESCH

XECH

¡Com qué hi vull fer!
Festejar fins á desdí'.

FRANCESCH (*Somrihent.*) ;Y si s' espatlla 'l molí de tant moldre, moliner?

XECH ;Aixó plá!... Si jo algun dia me resolch á festejar, Francesch, te 'n tinch d' ensenyar.

FRANCESCH ;Qué farías?

XECH ;Qué faría? ..

Potser no sabré esplicarme com voldría... (*Gratantse 'l cap.*)

FRANCESCH Bé: endevant.

XECH ;Ah! ;Vols sabé 'l com y 'l quant? Doncas .. comensa á escoltarme.

(*Pausa. Se trau del coll un mocador que hi porta penjant y 'l coloca en lò respalller d' una cadira com si fos aquést lo cap d' una noya.*)

Ja m' he triada una nena de bona mida: ;compréns? á qui ressaltan las dents per tení' .. un punt de morena.

Porta, ó sinó ja li renyo, ben badats sempre 'ls ulls grossos; té 'ls cabells negres... ó rossos, qu' en aixó no hi tinch empenyo.

(*Molt moviment expressiu com sempre.*)

Ja la veig allí com seu;

ja la veig que... 'm veu vení';

ja la veig, veyentme á mí, com fa veure que... no 'm veu.

Ja la miro que formal no sab estarse ni quieta:

ja veig que 'm fa la distreta

jugant ab el devantal. (*Imitant veu y ademans de noya candorosa.*)

—Bon día, nena!—Bon día;— me fa ab veuheta velada.—

—;Qué tens?... ;Qu' estás refredada?

—Per ara no.—;Ho sentiría!

—Vols dí?-Y tal!-Oh!-Y qu' ets xamosa!

—;Que 'm vols treure una cansó?

—Hi escaurá.—No gayre.—;No?

Com la rosada á la rosa.

—;Burleta!—Poch sabs las prendas que 't^a fan ésser tan bonica;

que 'n tens tantas, qu' ets més rica qu' en Nogué ab masos y rendas;

poch sabs lo que 'm passa al cor
 quan te veig com una toya;
 ¡ah! poch sabs qu' ets una joya
 de diamants y plata y or;
 poch sabs, vida, 'l que 't mereixes,
 y 'l que 'm tens amorosit;
 poch sabs que 'l dia 's fa nit
 al mateix instant que 'm deixas;
 poch sabs que, portantme lley,
 quan vora 'l meu cor t' arrimas
 y sé de cert que m' estimas,
 soch més ditxós que cap rey;
 poch sabs com tota en renou
 va per tu la meva vida;
 poch sabs... mes no, dich mentida
 perque tot ho sabs bé prou.

FRANCESCH (*Somrihent.*) ¡Molt bé! Continúa, noy,
 que vas per molt bon camí!

XECH (*Més engrescat.*) Y ja li dich «serafí,»
 y ella ja 'm diu .. «galindoy,»
 Y ja li enrahono baixet
 perque 'ls aucells no se 'n rigan
 y á uns altres aucells no digan
 que 's burlin d' un parionet.
 Y ja 'm diu que soch dolent,
 que vol dir molt bon minyó,
 y jo m' estufo ab aixó
 y ella estufada se 'n sent.
 Y li prenh la mà ab trasport
 puig l' allarga mentres riu...
 (*Ho diu agafant la de Francesch com si
 aquest fos sa festejadora*)

FRANCESCH ¡Prou, Xech qu' ho fas massa al viu!
 (*Retirant la mà alegrament.*)

XECH ¡Oh! Aixó no pot ferse al mort!
 Festejar se m' imagina
 una mola xica ó gran
 que, com mes bé va rodant,
 fá més bona la farina.
 Festejar es no tení'
 ni una diada de repós
 y aprofitá un temps ditxós
 de molta feyna al molf.
 Es ser llest, viu, diligent,
 y trevallá un impossible,

y fer jornal doble y triple
per deixá l' amo content. (*Lo cor.*)
FRANCESCH Molt m' agrada 'l teu pensar
y 'l teu generós empenyo...

ESCENA XI

FRANCESCH, XECH, CLEMENCIA

CLEMENCIA Bon día... ¿Qué feu?

XECH Ré: ensenyo
al teu Xech de festejar.

CLEMENCIA Grans mercés. (*Se sent al lluny música
típica de ballas ampurdanesas fent la
passada ó cerca-vila.*)

XECH Ha estat petita
la llissó pró... aventajosa,
y... no vull fervos més nosa
per veure si la aprofita.
Me 'n vaig á posá bonich
com la lley de Deu ens mana
y á mí 'm ve de bona gana
perque sempre á punt hi estich.
Lo flaviol y 'l tamborino
y 'ls tiples y la tenora
me reclaman cap á fora,
y ara aquí jo hi desafino.
¿Sentíu?... Cerca-vila fan
per ballar després sardana...
La copla dels fadrins mana.
¿Qué ayrosa la tocarán!
Adeussiáu; com que soch destre,
ja no us vull més destorbar.

CLEMENCIA ¿Tu?...

XECH 'S podria sofocar
tenint al devant el mestre. (*Ell.*)

CLEMENCIA ¿Qué n' ets de bo, moliner!

XECH Tu ho sabs: com pá del melló
quan surt del forn calentó:
més per tu no 'n puch esser.

CLEMENCIA Galan noya trovarás
quan la vulgas

XECH ¿De... segú?

Si se sembla forsa á tú...
(*Fent una postura á Clemencia.*)

FRANCESCH (*Somrihent.*) ¿Moliner, mira 'l que fás!...

XECH   ¿Ja 't posas gelós? ¡Uy, uy!...

FRANCESCH   ¿Quí sab?... (Somrihent)

XECH   Donchs mira: d' aixó
no n' ha tractat la llissó
que jo t' he donat avuy.
D' aixó, si 'l cas s' ofería,
també 'n parlarém, també...
¡Vinch, músichs!... Festejéu bé...
¡Y quina sardanería
que m' agafa!.. ¡Vinch volant! ..
Vosaltres esteu aquí
mellor. ¿fá? Jo cap allí,
qu' allí m' estan esperant.
¡Vaja! Bon dia y bon' hora;
gota mes no 'us amohino...
¡Ja vinch, ja vinch tamborino
¡Ja vinch, floviol y tenora! (Se'n va sal-
tirejant y cantejant al compás de la
musica que va perdentse al lluny.)

ESCENA XII

CLEMENCIA, FRANCESCH

(Pausa llarga. Los dos se miran fixament. Clemencia abaixa 'l cap riolera. Francesch s' hi acosta, y ella l' abaixa més.

FRANCESCH   Donchs... ¿m' estimas sempre?

CLEMENCIA   Sempre.

FRANCESCH   Y tu á mí?...

FRANCESCH   Sempre també,
qu' en tu tot l' amor concentro
que cab á dintre 'l cor meu.
Tant te vull, Clemencia meva,
com si de tu depengués
vida y sort de la meva ánima
aquí á la terra y al cel.
Miram els ulls: llagrimen
de tanta ditxa aprop teu:
poden mentir las paraulas;
lo plor de ditxa no ment

CLEMENCIA   Veig que 'l moliner t' ha dada
galan llissó: may tar. bé
m' ho havías dit... ¡Cóm t' estimo,
cóm t' estimo jo, Francesch! ..

FRANCESCH ¿Y has de correspondrem sempre?

CLEMENCIA No m' ho preguntis: m' ofens.
 ¿Cóm vols que no 't corresponga?
 ¿Pensas que perque ara 't veig
 tot sovint més trist que avans,
 de tu 'm defujo? No: 'l teu
 estar trist m' atrau encara,
 perque vaig pensant: ¡Pobret!
 si sofreix, més voluntat,
 més estimació 's mereix
 que si sempre estés alegre
 com jo estich, gracias á Deu;
 y aixís, si alegre t' estimo,
 trist... t' estimo encara més.

FRANCESCH ¡Quin bo sentirtel!... No dupto
 de tu, no, pró... sento set
 de saber que res pot ara
 desunir dos cors estrets (*Apareix Feliu.*)
 que com Deu ho vol s' estiman.

CLEMENCIA ¡Ell ho vulga!

ESCENA XIII

CLEMENCIA, FRANCESCH, FELIU

FELIU Si, ho vol ell.

CLEMENCIA ¡Pare!... (*Ruborisada.*)

FRANCESCH ¡Feliu!...

FELIU ¡Vaja, vaja!

Alséu els caps... ¿Qué potsé
 creyeu que jo vaig casarme
 sensa festejar primer?..

CLEMENCIA ¡Pobre pare!.. (*Abrassantlo.*)

FELIU ¿Qué m' abrassas

per despedirme?... ¿Voléu
 altre cop solets quedarvos
 per... tallar més rama y més
 flors y violas l' un per l' altre
 parlantvos com colomets?

Donchs... no pot ser, fills. ¡Paciencia!
 També, quan jo era solter,
 volía estar sempre á solas
 ab la promesa, qu' al cel
 sía: ta mare, y payrármén
 devía; tot justament

al mellor de la conversa,
entrava la sogra y...

CLEMENCIA Bé:
pró l' ávia era sorda, y vos...
vos de sort no 'n teniu rés.

FELIU Si tant convingués, dolenta,
també 'n faría. Francesch
¿qué m' hi dius?

FRANCESCH ¡Voléu callar!
Ni 'ns destorbéu, ni podeu
destorbarnos may, Feliu.

FELIU M' agrada tan poch, fillet,
fer de sogre massa... sogre,
que...

FRANCESCH Ni per bulla diguéu
més aixó.

CLEMENCIA Es clar que no.

FELIU Deixo,
donchs, lo que deya y... aném
á 'l que cal. Com jo senteuvos
qu' hem d' enrahonar tots tres.
(*S' assentan un á cada costat de'n Feliu.*)
Cinch anys há que vas quedarte
sens pare y mare, qu' al cel
sigan, y aquí 't vaig admetre
no sóls per ésser parent
d' ells, si bé forsa llunyá,
sinó per lo que sabs bé:
per havert' vist casi náixer
y estimat de petitet;
per la teva bona cara,
y 'l teu bon cor, y 'l teu seny.

CLEMENCIA Y no 'us n' heu penedit may:
¿fa que no? (*Molt viva.*)

FELIU May: es ben cert.

En res m' has mancat y sempre
has mirat per lo del meu
com si teu fos, com si fill
propi 'm siguesses.

FRANCESCH Cregueu
que 'no us enganya l' afecte
al pensar dels meus intents
lo que 'n penseu: tot lo vostre,
tot m' ho he mirat sempre ab zel
de fill.

FELIU

Per ço y perquè 'm consta
la voluntat gran que sents
per la Clemencia, voldria...
Rès: clá y net: que 'l casament
fos aviat: aquest any sou
pabordes y... ve tot bé
que, acabant la pabordia
de la festa, comenseu
lo nuviatje en tota regla... (*Alsantse.*)
¿Qué m' hi dius?

FRANCESCH

¡Pare!...
(*Besantli ab transport la má*)

CLEMENCIA

¡Oh!... (*Id. l'altra má.*)

FELIU

¡Content

puch estar més que cap bisbe
perque dos mans me beseu
y ells una 'n tenen en vaga
per... confirmar... ¿No voléu
que jo...? No: ja veig que no!
¡Quin riure!...

CLEMENCIA

FELIU

Riu tu també,
home... Aixís: si la alegría
no vessa avuy, ¿qué esperem?

CLEMENCIA

¿Veyéu?

FELIU

¿Qué?

CLEMENCIA

(*Ingenua*) Que no 'n sab gota
de riure.

FRANCESCH

¡Oh!

CLEMENCIA

Tot ho diré.

FRANCESCH

¿Qué pots dir?

CLEMENCIA

(*A son pare.*) Que molt sovint,
més sovint del que permés
li tinch jo, 's posa tot motxo,
tot capficat, tot esquerp
y tot...

FELIU

¿Estás mal?

FRANCESCH

No, no;

no ho cregueu; es...

FELIU

Sí: ja ho sé

ó m' ho penso: 'l recort viu
de ta mare... ¿Qué t' há fet
remóurel?

FRANCESCH

(Turbat.) Vos dich...

FELIU

No es altre

'l motiu: te conech bé:

mes... fill, cal véncet: Deu vol que dels morts nos recordém estimantlos; no que 'l dol nos abati.

FRANCESCH Perdonéu,
Feliu, si 'l pensá en aquella que 'm posá al mon, té poder tal sobre mí; si.. algun cop, per... per atzar, me reneix el dolor inmens que. al pérdrela vaig senti' y soch impotent per dominál... La estimava viva ab un amor inmens; morta, la set d' estimarla més encara aquí dins creix... (*Lo cor.*)
¡La veig estimantme tant ella á mí! ¡La veig, la veig sacrificantse y sofrint tant per mí y sempre somrient com una santa!

FELIU Bé: t' honran aqueixos bons sentiments, mes cal, com t' he dit, calmarlos.

CLEMENCIA Sí, Francesch.

FRANCESCH M' hi esforaré.
FELIU Dèus ferho.

ESCENA XIV

CLEMENCIA, FELIU, FRANCESCH, CRISTIÁ

CRISTIÁ ¿Donéu llicencia?...

FRANCESCH (*Soptat.*) ¡Oh!

FELIU (*Girantse*)

¡Oydá! ¿Ets tú, noy?... Endavant.

CRISTIÁ Deu vos quart de mal á tots.

CLEMENCIA Bon día

CRISTIÁ (*¡Massa he trigat!...*)

FRANCESCH (*¡Ell! No sé perquè tremolo.*)

FELIU ¿Qué tením de bo, Cristiá?

¿Quin bon vent te porta aquí?

Sembla vens tot cap-ficat...

¿Ton pare.....

CRISTIÁ Gracias á Deu,
bo... A Girona.

FELIU

'N vaig tornar
jo ahir... La festa s' ho porta...
Y donchs: ¿que teniu malalt
el parell, ó potsé 'us falta
sembradura?... ¿Potsé' us cal
l' euga de casa ó be 'l carro?...
Sabs que podéu disposar.
Só amich vostre de tot cor:
de casa teva 'ls passats
y 'ls passats de casa meva
s' apreciáren sempre, y .. clà
y catalá, noy: si duas
fillas tingués per casar
y me 'n demanesses una,
te la daría de grat.

CRISTIÁ

Grans mercés; mes... no es per ço
que só vingut aquí... Haig
d' enrahonar ab en Francesch
sens falta.

FELIU

Y aixó ¿qué hi hà?

CRISTIÁ

(*Fingint*) Res: varen dar-me un recado
ahir per ell á mercat,
y... necessito enrahonarli
una estoneta.

FELIU

¿A l' instant?

CRISTIÁ

Sí.

CLEMENCIA

(¿Qué será?)

CRISTIÁ

¿Que surtim,
donchs, Francesch?

(Francesch va á seguir á Cristiá.)

FELIU

No, home no cal
que 'us mogueu d' aquí... Jo tinch
d' anar á veure qué fan
els vells Vilert; ab aixó
vos deixarém sols: ¿no fá,
Clemencia?

CLEMENCIA

Ben pensat, pare.
Aquí mellor estarán,
perque aixís si trigan gayre...
Jo vindré á ferlos plegar
la conversa... Quan s' hi posan ..
Ja sábs qu' hem d' anar aviat
á juntáns al cerca-vila
que 'ns ha de vení' á buscar
després de fe' un ball á plassa.

CRISTIÁ No, no: cosa de mitj quart,
Clemencia.

CLEMENCIA Te 'n prenc h pél mot.
¿Aném, pare?

FELIU Sí . Adeussiáu,
minyons. (¿Qué serà?) (*Desapareix.*)

CLEMENCIA (*Mirantse fixament á Francesch al anár-
sen rezelosa.*) (Ja 's posa
tot trist y tot... ¿Qué serà?)

ESCENA XV

FRANCESCH, CRISTIÁ

Pausa. Aquést ajusta la porta del foro y s' assegura de qu' están sols. Francesch ha quedat ab lo cap baix, abstret, y al sentir que Cristiá l' anomena, fà un sust com qui 's desvetlla de sopte.

CRISTIÁ Francesch ..

FRANCESCH (*Ab sobressalt.*) ¿Quí hi hà?

CRISTIÁ Sento molt
tenir de donar aquest pas,
peró m' ha estat impossible
una hora més esperar.

FRANCESCH ¿Párla!

CRISTIÁ (*Reservat*) Ja sabs que jo tinch
pendent de ma voluntat
l' honra del teu nom; que sé
l' inmens servey que prestá
algun temps la meva mare
á la teva.

FRANCESCH (*Alarmat.*) ¿Párla baix!...

CRISTIÁ (*Febrós*) Hi parlaré; però dech
recordarte lo que sabs.
La mare estava soltera
quan la teva feya ja anys
era casada; tá mare
havía molt estimat
á un home, y un día, aquést,
qu' era molt lluny, va tornar.
S' havía casat ta mare
creyent mort á aquell amant...
Diu que l' amor ab l' ausencia
s' esborra... No sempre; y quan

no s' esborra, es molt més ferm
de lo qu' era, al rebrollar...

(Pausa curta. Agitació creixent.)

Tenim poch temps de conversa:
seré breu.. La nit fatal
en que ta mare, encegada
per l' amor y ausent estant
ton pare, va rebre al home
que tant havia estimat...

FRANCESCH ¡Oh acába!...

CRISTIÁ

La que 'm fou mare,
soltera llavors,— com ja
t' ho he recordat,— no sabia
la presència del galan
á la casa: no ho ignoras.

FRANCESCH No.

CRISTIÁ

Ton pare retorná
d' improvís; la meva mare,
preveyent los resultats
de la sorpresa funesta;
tement que l' espós irat
cometés allí algun crim,
s' atribuí aquell mal pas
á sí propia; lo perdó
obtingué d' havé' ultratjat
aquella casa; sortida
franca y sensa que 'l galán
fos descubert, conseguí:
ton pare s' hi conformá
després d' increpar ab ira
á la innocent que, ab son gran
sacrifici per ta mare,
á ta mare deslliurá
de deshonra y mort seguras
com en la tempesta 'ls llamps.

(Pausa. Transició.)

Morí ton pare al poch temps
sens esment de la vritat; *(Recalcant.)*
ta mare, avans de morir,
lo succehit t' esplicá,
diguente que ab res del món
deixarias ben pagat
á la mare y sa familia
aquell favor noble y gran.

(Francesch vol anar á parlar.)

Sí: ja sé que morí honrada
ta mare: que t' ho jurá
morintse ....

FRANCESCH ¡Oh, sí!
CRISTIÁ (*Recalcant.*) Pró... si 'l mon
sabía .. lo que tu sabs ..

FRANCESCH (*Esglayat.*) ¡Párla més baix! ..
CRISTIÁ Está bé.

FRANCESCH ¿Qué vols de mí? Fet será.
Podría negá' l que dius:
provas no 'n tens... Nó: sagrat
dever me fa esclau de tu:
ordéna, ordéna al esclau.
Pél fill de qui salva l' honra
de la mare, disposat
estich á tot: á la mort,
á cent morts que pogués dar.
Digas lo que vols de mí.

CRISTIÁ ¡Es gran sacrifici!

FRANCESCH Aviat:
per gran que siga no pot
ésser com lo que salvá
á la mare.

CRISTIÁ Donchs... atén.

FRANCESCH Depressa... ¡per caritat!
(*Cristiá torna á assegurar-se de qu' están
sols y s' acosta molt á Francesch.*)

CRISTIÁ Jo estimo á la que tu estimas.

FRANCESCH ¡Oh! (*Esglayat.*)

CRISTIÁ La estimo fa mitj any:
desde que vaig torná al poble
y 'l meu cor la contemplá
dona hermosa com ja es ara.

FRANCESCH ¡Ah!

CRISTIA Quan més vull dominar
ma passió.. més me domina
ella á mí: 'm creva capás
de véncerla, y ella 'm vens,
y en la lluyta soch cobart.
Lo cor me diu que promesos
ja sou...

FRANCESCH ¡Sí!

CRISTIÁ Y m' encen la sanch
Demá la nova, qu' encara
es reservada,... ¡oh! demá...
No puch més... ¡No puch!

- FRANCESCH Y... ¿vols...
- CRISTIÁ Que no 't vegi; que allunyat
sías d' ella prompte... prompte...
- FRANCESCH ¡Impossible! (*Després de breu reflexió.*)
- CRISTIÁ ¡Nó!
- FRANCESCH ¡Pietat!
- CRISTIÁ Pietat es lo que jo vull
de tu
- FRANCESCH ¡En nom de lo més sant,
en nom de ta propia mare,
vàs de virtuts celestials...
- CRISTIÁ Ho he resolt: aquesta casa
deus, Francesch, abandonar,
sinó... ¡caiga damunt teu ..
- FRANCESCH ¡Cálla! (*Horroritzat.*)
- CRISTIÁ 'T deixo.. (*Và y vè*)
¿Cumplirás? ..
- FRANCESCH ¡Oh!... ¡No podré! ..
- CRISTIÁ ¿No? .. Recórda...
- FRANCESCH Déixam... déixam... ¡Desgraciat!
(*Cau assentat y 's queda ab lo cap en-
tre las mans*)
- CRISTIÁ (*Anantsen y mirant á Francesch.*)
(¿Cumplirás?... ¿Tindrà valor?...
¿Podrá més l' amor fatal
que un intern ha encés en mí?...
Dupte, no m' aterrarás!)

ESCENA XVI

FRANCESCH

¡No!... Lo que 'm passa no es cert!...
¡Lo que 'm passa no es crehible!...
Tant rigor es impossible:
la ditxa en tan poch no 's pert.
¡Deixarla! . ¿Per qué deixarla
si sòls bondat n' he rebut?
Si es un ángel de virtut,
¿per qué, per qué castigarla?
¡Ah, no!... Mare del cor meu!...
Aqui he rebut dolç amparo...
No sé .. no puch intentarho...
(*Torna á quedar abatut: lo cap entre
las mans.*)

ESCENA XVII

FRANCESCH, FELIU, CLEMENCIA, JUSTA

Clemencia va ab mantellina blanca posada, quals plechs y'ls del vestit va arreglantli Justa, demostrant lo molt que s' hi complau. La musica va acostantse gradualment sentintse prop—no massa—al final del acte.

- JUSTA   ¡Ara! .. (*Trovantla bé*)
                     ¡Quin goig que fareu
                     de brasset!...
- CLEMENCIA (*Anantsen cap á Francesch.*)
                     ¡Aném?...
- FRANCESCH (*Alsantse sorprés y anant ab esforços cap á Clemencia*) ¡Ah!... Sí...
- CLEMENCIA ¿Qué tens Francesch?
- FRANCESCH   Rè... Aném, aném...
                     (*Dona'l bras á Clemencia, y al caminar, se tambaleja.*)
- JUSTA   (*Contemplantlos extasiada*)
                     ¡Quin goig!... ¿Fá? (*A Felíu que afirma.*)
- FRANCESCH (*No podent caminar.*) ¡Oh!..
- CLEMENCIA (*Crit d' alarma.*)   Pare...
- FELIU   (*Acudint*)   ¿Eh? ..
- CLEMENCIA   Esperém...
- FELIU   ¿Qué?...
                     Que 'n Francesch tremola y...
- FELIU   ¡Qué esblanquehit! .. ¿Qué tens, fill?
- FRANCESCH Res... Ja 'm passa: una rodesa...
- JUSTA   ¡Fés quedá' á la pabordesa
                     com cal! ..
- FRANCESCH (*Ab esforçosat somriure, pero més decaygut*)   Sí... No hi hà perill...

ESCENA XVIII

LOS mateixos. DOS PABORDES y duas PABORDESAS

Van mudats y aparellats de brasset.

- PABORDE   ¡Ansia!... Esperém ab afany...
- FRANCESCH (*Desvaneixentse.*)
                     Perdo 'l mon de... ¡Ah!... (*Cau.*)

CLEMENCIA (*Agemollantse vora Francesch.*)

¡Verge Santa!

JUSTA ¡Jesús!...

FELIU

¡Francesch!...

(*Tothom hi acut.*)

CLEMENCIA (*Mirant fixament á Francesch.*)

¡Oh! M' espanta...

FELIU

Nó... Ja 's retorna... (¡Qu' estrany!..)

FÍ DEL ACTE PRIMER

- PIUHET Vull dí' ab nou ó deu
Mossos de la Esquadra, ó nou
ó deu cevils ó artillers,
ó .. soldats de cavall.
- JUSTA ¿Tants
ne vindrán?
- PIUHET Bé: no ho sé:
qui diu nou. vol dir vuyt, sis,
quatre, dos ó un: lo cas es
que 'ls guardi bé gent armada.
¿Fá que sí, Gregori?
- GREGORI Aixó es.
PIUHET S' estiman molt la pell.
GREGORI Just.
PIUHET Lo número hu es primer
de tots els números: ¿fá,
Gregori?
- GREGORI Sempre, Piuhet. (*Rialla general.*)
PIUHET ¿Els que sabís!
- GREGORI ¿Y tant sabís!
JUSTA Sempre serás el mateix:
punxeta. Res: fill de pare.
PIUHET ¿Y l' oncle?
- GREGORI Té rahó.
PIUHET ¿Aném
á...
Anémhi!
- GREGORI Nó: está enfeynat.
JUSTA ¿Y la pubilla?
- PIUHET Es ab ell
JUSTA á la cambra del estudi
ab mossen Joan, per mor de
la festa d' enguanv... Ja sabs
que sempre quedan per fer
cosas... Aquest any s' estrena
un gran salamó y...
- PIUHET Corrent
per nosaltres no hi ha pressa:
¿fá, Gregori?
- GREGORI Per mí gens.
PIUHET Si 'n volen guarní' algun altre
de salamó, ó sis ó set...
- GREGORI O vuyt. .
PIUHET Que per mí no quedin.
GREGORI Ni per mí.

- PIUHET Ni per aquest. (*Per Gregori.*)
 JUSTA ¡Ah, gat dels frares!... ¡Qu' es gat!
 ¿Fà?
 (*Als altres. Assentiment general somrihent.*)
- PIUHET 'L cas es que ja sabém
 qu' están bons.
- GREGORI Just: tot lo altre...
 PIUHET Son trons...
 GREGORI Just
 JUSTA Veníu: potser
 ja haurá acabat la sentada,
 y avans no se 'n vaji ab ell
 á l' iglesia, com tal volta
 dega aná', 'l cóm vá y cóm vé
 podreu donárloshi.
- PIUHET ¿Anémhi,
 Gregori?
- GREGORI Anémhi.
 PIUHET (*A Justa.*) Passéu
 vos á formar la *vanguardia*:
 jo á *rateguardia*.
 (*Tots van seguint á Justa.*)
- GREGORI També
 jo.
- JUSTA Sempre 'n té una per dir!
 PIUHET ¡Oh! y sempre un' altra per fer.
 (*Nova rialla, desapareixent.*)
- GREGORI Jo, igual.
 JUSTA ¡Oh, ja se sab! Tu
 sempre ets escolá d' amén
 de 'n Piuhet: sempre hi fas ali.
- GREGORI ¡Oh! Va com va.
 (*Un xich picat Van anantsen los forasters, seguint á Justa.*)
- PIUHET (*Aturantse ab Narcís y Xech.*)
 ¿Teníu fret,
 pastó?
- NARCÍS Un xiquet més que tú,
 hereu Fasolích.
- PIUHET ¿Gastéu
 encara tan mal genial?
- NARCÍS No va á triar, noy.
 PIUHET ¿Devéu
 sentí 'l temps avuy?

NARCÍS ¡Bé massa!
 PIUHET S' ha girat un ayrot..
 GREGORI Fret
 com...
 PIUHET Com neu que potsé 'ns duga:
 ¿fá, Gregori?
 GREGORI ¡Psé!...
 PIUHET Y tu, Xech,
 aixerit com sempre: ¿fá?
 XECH ¡Cà! (Alsanse.)
 PIUHET ¿No?
 GREGORI ¿No?
 XECH Nó, hereus: jo més
 aixerit avuy qu' ahir,
 demá més que avuy y ..
 PIUHET Bé:
 aprofito per calmar
 á n' en Narcís.
 GREGORI Just: á n' ell
 XECH Hereus, hi fará 'l que sábiga.
 PIUHET Deu t' ho prenga en bé.
 GREGORI Aixó es
 PIUHET ¿Anémhi Gregori?
 GREGORI Anémhi.
 PIUHET A reveure!
 (Desapareixen Piuhet y Gregori.)
 NARCÍS (Després de curta pausa)
 XECH (¡Quins beneyts!...)
 (¡Que 'n farán patir de noyas
 demá á plassa aqueix parell!)

ESCENA II

NARCÍS, XECH

NARCÍS (Alsantse y avansant.)
 ¡Bon vent y barca ben nova!...
 ¡Quin xerrayre!..
 XECH Es el seu ayre.
 Jo també 'n soch de xerrayre
 perque... res: conech que 'm prova.
 NARCÍS Sí: posanthi, no concluds
 ni que 't matin: massa ho sé.
 XECH Pero ¡ey! sempre ab fí de bé.
 NARCÍS Pero ¡ey! ets massa sach-de-nous!

- XECH Se 'us estima la indirecta,
Narcís.
- NARCÍS Y ets tossut.
- XECH ¿Tossut?
- NARCÍS Sí: tant y més que llengut.
Tant si una cosa t' aspecta,
com sinó, sempre á la teva
aferrat...
- XECH Ja ho dihéu...
- NARCÍS Ho dich
pél que deyam: li ets amich
y vols ..
- XECH Es clà: vull la meva.
- NARCÍS Sí: vols qu' aquell desespero,
després de passá' 'l tropell,
no porti quá... Jo d' ell
no 'm fío.
- XECH Donchs jo n' espero
la sòrt d' ella.
- NARCÍS Tu ets xicot...
xicot en tot: vètho aquí.
- XECH Y vos sou ell y...
- NARCÍS ¿Qué?
- XECH Y...
- NARCÍS res: que no 'us vull dir vellot.
Ja me n' ensolo; pró aquet (*Lo cor.*)
me diu que tamborinada
vé que farà desgraciada
á la noya y al pobret
del pare, per... massa bo.
- XECH Donchs á mí 'm diu lo contrari.
- NARCÍS ¡Vaja! Ab tu no 's pot tractarhi.
- XECH ¿Ja 'us hi enfadéu?... Donchs jo nó.
- NARCÍS ¡Oh tu! .. Tu... ¡Bah! no 'n parlém
més: bé prou que 's veurá aviat...
Vaig á dar sal al remat,
que murriava...—¿Veus? Tindrém
(*Passant prop la finestra.*)
la festa d' enguany mullada...
¡Oh! Y ve pedra... La negror...
Pluja ó neu...
- XECH No: 'm diu el cor
qu' es un rem de pedregada.
- NARCÍS Ja fora estrany que per vos
no sigués lo més dolent...

NARCÍS   ¡Je, je, je!... ¡Adéu. ignocent! ..
Te compraré un bobó... ó dos.

ESCENA III

XECH, aviat CLEMENCIA

XECH   ¿Tindrà rahó?... *(Va á la finestra.)*
                  ¡Cá! .. Un ruixat
ó un xich de neu.. y any de neu
ja ho diu el ditxo: any de Deu ..
¿Per qué haig de ser desgraciat
quan he trovat currutaca
qu' es la xicota més maca
de tota la cristiandat? ..
¡Aixó plá!... Un ruixat ben bo,
y així á plassa no hi tindrém
pols com avuy quan ballém...
¡Oh! ¡Y fresqueja de debó! ..
*(S' acosta á la llar escalfantshi las pun-
tas dels dits, després de bufárselas.)*

CLEMENCIA Xech...

XECH   ¡Ah! ¿Ets tu? ¿Y la parentela
deixas?

CLEMENCIA   Sí: que 'l veure gent
me dona angunia y turment.

XECH   Vínam aquí. ¿Qué rezela
el teu cor?... ¡Vaja! Afligida
no 't vull veure.

CLEMENCIA   ¡Ay! molt ho estich.

XECH   Donchs... míra: no 't seré amich.

CLEMENCIA   En Francesch...

XECH   ¿Qué hi há?

CLEMENCIA   M' olvida.

XECH   ¡Fuig d' aquí, totxa!

CLEMENCIA   ¡Oh, no! 'T dich
que ja no 'm vol.

XECH   *(Tornant á acostarshi.)*

                  ¿No? .. ¡Te 'n rius
per sota 'l nasset!

CLEMENCIA   No.

XECH   ¡Aném!

                  ¿Pénsas que sommi'ant estém?

                  ¿Pénsas que som tan poch vius

que lo que 't pensas creyem?
Tot plegat, per un desmay...
Devía ser defalió.

CLEMENCIA ¡Oh, si fos per aixó ray!...
Ell.. no es ell: aixó 'm fa esglay.

XECH ¿Cóm que nó? Aixó si qu' es bo!

CLEMENCIA Vull dir que no es ja lo qu' era.

XECH ¡Sí que fora tabalot!

CLEMENCIA Fuig de mí: 'l véurem l' altera...
Se turba y 'm desespera:
no 'n duptis

XECH ¡Pobre xicot!
Un minyó com ell, senzill
y bondadós y formal,
¿mal promés fora y mal fill?...
¡Aixó plá! No hi hà perill,
noya: no 'n pensis un tal.
Ell no es com la papallona,
ni com l' abella: es fidel...

CLEMENCIA Créu que 'm deixa... m' abandona.

XECH ¡Cà! ¿Hónt trovaría més bona
ni més regalada mel?... *(Curt. pausa.)*

¡Álsa 'l capet!... Tén espera
(Mirada rezelosa per la escena.)

com jo desde avuy matí,
que l' amor ha entrat aquí *(Lo cor.)*
com alenada lleugera
de rosas y llessamí.

CLEMENCIA ¿Sí? *(Distrayentse ab lo que diu Xech.)*

XECH ¡Y sí! 'L que 'ns cal es pregar
á Deu que 'ns donga un bon día
demá per sardanejar
tots á plassa, que 'l ballar
es la deù de l' alegría.

¡Apa! Somríu, qu' anguniosa
no vull mirarte... ¿No veus
que, mirante á tu plorosa,
sento una cosa... una cosa
que 'm fa mal de cap á peus?

CLEMENCIA ¡Ay, molinér! ¡Quí pogués
creure en tot lo que voldrías!

XECH *(Distrayém-la un xiquet més.)*
Jo... *(Nova mirada rezelosa.)*

Jo també m' he promés.

CLEMENCIA ¿Sí, eh?

- XECH Y... digas: ¿qué dirías
si en pensar mal m' esforsés?
- CLEMENCIA Donchs ¿la estimas forsa?
- XECH ¡Y tant!
- CLEMENCIA ¿Poch ho sabía!
- XECH Ni jo
fins avuy que, tot ballant...
Pregúntho al senyor Rectó
que 'ns ha vist... papallonant.
¡Oh! ¡Es un brau cas! Temps ja feya
que 'ls meus ulls tots se 'm badavan
cada dia que la veyá,
peró ¡aixó plá que jo creya
qu' era que se 'n *nimoravan!*
- CLEMENCIA ¿Y ella...
- XECH 'L salat es aixó.
- CLEMENCIA ¿Qué?
- XECH M' ha confessat de prompte
que, al véurem mudat y bo,
feya .. lo mateix que jo,
també sense dársen compte.
- CLEMENCIA ¡Ah! ¿Es á dir que .. t' entenía
sensa dir res?
- XECH Es aquesta:
sinó que li succehía
qu' en mi sóls pensava un día.
- CLEMENCIA ¿Quin día?
- XECH 'L día de festa.
- CLEMENCIA ¿Y per qué no 'ls altres?
- XECH ¡Ah!
Aixó no m' ho ha volgut dí'...
mes ella s' esplicará
ara que 'ns hem de trová'.
- CLEMENCIA ¿Ara? Donchs véshi, home!
- XECH Sí,
que 'l ruixat no m' agafés...
Adéu... (*Va y ve*)
¿Me promets, bonica,
que no t' entristirás més?...
Prométmho, polleta rica...
¡Apa!... ¡Prométmho!
- (*Ab to y ayres de noyet*)
- CLEMENCIA Vés, vés!
- XECH Quan torni, 't vull trovar, noya,
(com volía ja la tinch)

ben alegre, ben cofoya
y ben... Adéu, galindoya;
adéu... Desseguida vinch.

ESCENA IV

CLEMENCIA, després PIUHET y GREGORI

CLEMENCIA ¡Cóm endolceix el dolor
no més qu' un raig d' esperansa!...
(*Situantse vora la finestra.*)

Negror que pél cel avansa
m' anava ennegrint el cor.
Sí: aixó era... Ara estich ja
mellor; molt menos inquieta...

(*Se sent un tró llunyá*)

PIUHET ¡Mala vetlla, cosineta!

GREGORI Mala festa per demá.

CLEMENCIA ¡Qui sab!...

PIUHET ¡Sola aquí!... ¿Qué 't passa?

GREGORI ¿Qué tens?...

CLEMENCIA Res. (*Esforsantse en somriure.*)

PIUHET ¿Vols dir que no?

CLEMENCIA Un... xich de migranya

PIUHET Aixó

ho dona aquest temps... ¡Bé massa
qu' ho sé per la meva!... Aquella,
aixís qu' algun nuvolot...
¿Fá, Gregori?

GREGORI Sí

PIUHET (*A un costat de Clemencia.*)

Pró... ¿es tot
aixó? . . ¡Cá! 'T tornas vermella...
¿Qu' estéu renyits?...

GREGORI (*Al altre costat.*) No 'l veyém
en lloch, y . . aixó á tots estranya.

PIUHET ¿Que... potser te la migranya
més... forta? Ja 'us curarém,
dona, ab tal que 'ns feu aviat
menjar confits de casori.

¿Fá que 'ls curarém, Gregori?

GREGORI ¡Ja ho crech!

PIUHET D' altres n' hem curat.

GREGORI ¡Vaya!

PIUHET   ;Tots els mals tinguessen
remey tan segur!

GREGORI   ;Oh! ;Y tall!

PIUHET   Créume: no 'n fassis cabal.

GREGORI   Just: no 'n fassis.

PIUHET   Si poguessem
nosaltres... ;Vols que li dem
una empenta?...

GREGORI   Just: ;si vols...

CLEMENCIA   Gracias (Ab els seus consols
més m' apenan.)

PIUHET   T' ho dihem
de tot cor

GREGORI   Sí, noya, sí:
de tot cor.

CLEMENCIA   No. Grans mercés;
pró... no feu res.

PIUHET   ;Res?...

GREGORI   ;Res?...

CLEMENCIA   Res.

PIUHET   (Misteris, Gregori) (*Apart á Gregori*)
(*Senyal de punt en boca.*)

GREGORI   (*Apart á Piuhet.*) (Sí)
(*Imita 'l signe de Piuhet.*)

ESCENA V

Los anteriors, FELIU

Entra demostrant alguna agitació.

FELIU   Perdonéu, minyons, si 'us prego
que 'ns deixéu parlá' un moment
á solas... Assumpto urgent...
(*Queda conversant apart ab Clemencia.*)

PIUHET   Sí, oncle. ;Aném?

GREGORI   Aném

PIUHET   (*Apart á Gregori.*) (Renego
de tant de misteri!)

GREGORI   (*Apart á Piuhet.*) (Y jo.)

PIUHET   (Veig mal temps fora com dins.)

GREGORI   (Y jo, noy.)

PIUHET   (Si penadíns
poguessem del viatge...)

GREGORI   (;Oh!)

PIUHEHT (Festa esguerrada, noyet.)
 GREGORI (¡Y tal!)
 PIUHEHT (Ja me 'n tornaría,
 si fes bo.)
 GREGORI (Y jo 't seguiría.)
 PIUHEHT (¡Ja está fet!) (*Resignat per forsa.*)
 GREGORI (*Ab igual tó.*) (Just: ¡ja está fet!)

ESCENA VI

FELIU, CLEMENCIA

Escena rápida.

CLEMENCIA Donchs... ¿l' heu vist?
 FELIU (*Ressentit y enérgich.*) Sí: y li he parlat
 ara tot just.

CLEMENCIA ¿Y...
 FELIU No vol
 doná explicacions: resolt
 á no dir res l' he trovat.
 En va he instat: no hi ha qui venci
 sa obstinació: en va 'l senyó
 Rector m' hi ha ajudat... Mes jo
 faré que acabi eix silenci...
 (*Energía creixent*)
 Ja es crim, perque 'ns veu sofrir
 á tots, y encara no 's dona...
 ¡Oh, sí! Avans de gayre estona,
 parlará: l' hem de sentir.

CLEMENCIA ¿Qué penséu fer?
 FELIU Avansar
 lo que ja resolt tenía.

CLEMENCIA No comprench..
 FELIU Demá volía
 á n' en Francesch presentar
 als parents com á promés
 teu... Donchs ara mateix, ara
 vull presentarlho.

CLEMENCIA ¡Oh no, pare!
 FELIU Y ¿per qué no?

CLEMENCIA Ell no sab res
 del vostre plan...

FELIU

¿Qué m' importa?
 ¿Li faig ab aixó algun dany?
 ¿No es lo qu' era 'l seu afany?
 Si ho es, ¿per qué 'ns desconhorta?
 Sí: ell esplicará 'l motiu
 d' aqueix gran cambi.

CLEMENCIA

Peró...

FELIU

Déixam fer: la situació
 insoportable en que viu
 y 'ns fa viure á tots, devém
 aclarirla sens més treva:
 si es ó no honrat, filla meva,
 tu y jo y tots ara ho sabré.
 (Nova tronada al lluny y comensa á
 tempestar.)

ESCENA VII

FELIU, CLEMENCIA, NARCÍS

NARCÍS

¡Ja la tenim ben armada,
 com hi hà un xay!

FELIU

Narcís, veniu
 molt bé.

NARCÍS

¿Qué vols?

FELIU

Que al moment
 á 'n Francesch, aneu á dir,
 de part meva, qu' aquí vinga...

NARCÍS

Serás servit.

CLEMENCIA

(¡Ay de mí!

¡Quin panteig!)

FELIU

També aviséu
 als parents, qu' ara son dins
 de casa, que aquí 'ls espero.

NARCÍS

Hi vaig. (Desfeta tením)
 (Al eixir per una porta, Justa entra per
 l' altra.)

ESCENA VIII

FELIU, CLEMENCIA, JUSTA

FELIU

¡Oh!... Veuré de qu' es capás.
 (S' assenta y queda fantasiant, abstret
 en sos pensaments)

JUSTA *(Ab una gran llumenera que porta encesa La posa sobre la taula)*

Deu nos do més santa nit
que la que tenim... ¿Encench
els ciris?... *(A Feliu) (No 'm sent.)*

CLEMENCIA

Sí, sí;

encenéu, Justa, encenéu.

*(Justa pren una candela que ha dut al
peu de la llumanera, y després d' en-
céndrela, va encenent ab ella dos ciris
de la capelleta.)*

Pare... no 'us poséu més trist,
ó 'm fareu plorar com suara...

*(Pausa. Feliu continua abstret. Mirant
á la capelleta.)*

¡Verge santa, fés lluhir
altre cop la ditxa á casa!...
¡Fés que poguém tots sentir
aquell goig que, fins poch hà,
no 'ns mancava, aquell esprit
que no 'ns defallía may!

JUSTA

Si á Deu plau... ¿Veus? Ja tenim
la encesa feta... ¿No trovas
que, entre llums, lo posat trist
de la Verge 's torna alegre?...
*Pausa. S' acosta á Feliu ab cautela y li
diu ab tó respetuós)*

¿Qué podém témer, qué, si
ella 'ns ampara? . No res:
tot es amable y gentil
si ella no 'ns deixa: 'ls més grans
dolors fan goig de sentir.
Tots li dihem pubilla santa
de la masía; hi tením
fè. . Tu deus darne l' exemple;
tu qu' ets l' amo, y de petit
vas aprendre dels teus pares
á confiá' en ella. Feliu.

FELIU

*(Després de pausa y de mirar, alternati-
vament, á la capelleta y á Justa.)*

¡Pobra vella! . Si: tens rahó,
Justa! 'L dubtar es un crim,
y 'l defallir un insult
á Deu...

- JUSTA Me 'n duch cap á dins
la campaneta del mal
temps, que sembla va venint.
*(Campaneta de plata qu' haurá tret de
la capelleta.)*
Si vingués, que 'ns trovi á punt
d' aixellia' 'l mal esprit. *(Anantsen.)*
¿De mi no voléu pas res?...
(Tots dos están afligits...)
- FELIU Sí: acompánya á la Clemencia
á sa cambra: estéus allí,
y del seu costat no 't mogas
sensa un avís meu.
- JUSTA Servit
serás. Aném, noya, aném... *(Anantsen)*
¿Vaja! .. Alégrat, seraff
de la Justa .. ¿No, no ploris,
que 'm farás plorar á mi!
- CLEMENCIA ¿Ay Justa, qué desgraciada
soch!...
- JUSTA Tot tindrà bon fí,
si Deu vol... Sinó... senyal
que mereixém més sofrir...
¿Aném, aném, perla fina
de la Justa!... ¿Vína ab mí!

ESCENA IX

FELIU, aviat PIUHET, GREGORI, FORASTERS y
FORASTERAS; poch després, FRANCESCH

- FELIU *(Després de pausa y frisant.)*
¿Qué trigan!.. ¿Quína impaciencia
mortal!... Ja 'ls sento venir...
¿Serenitat!... Que no observin
que 'm consumeix lo neguit...
*(Apareixen los precitats Forasters, des-
cubrintse al veure la capelleta encesa.)*
- PIUHET Aquí 'ns teniu, oncle.
- FELIU *(Afectant gran serenitat.)* Avant...
Assentéuvos, bons amichs.
*(Quans' han assentat, agrupantse devant
de Feliu, apareix Francesch que 's
queda al pas de la porta.)*

FRANCESCH ¿M' heu demanat, Feliu?... (¡Ah!)
(A un signe afirmatiu d' aquest Francesch ha avansat. Fixantse en la reunió que te devant fa la exclamació.)

FELIU *(Temo que 'l pressentiment...)*
(Afectant sempre gran serenitat, que no logra del tot.)

Sí, Francesch... Vull al moment
 complí' 'l que 't vaig anunciá'.

FRANCESCH (¡Oh! ..) *(Queda turbat, ab lo cap baix.)*

FELIU ¿Te sorpren el qu' anticipi
 als presents la bona nova?...

¡Qué! ¿Per ventura no 't prova
 afecte 'l que participi
 ja avuy ma resolució
 respecte á la noya y tu?

Sí: així estarás més segú
 de la meva estimació *(Pausa.)*

Sabeu que may la cobdícia
 del diner me perturbá:

En Francesch s' enamorá
 de ma filla; ella propicia
 sa pretensió va acullir;
 ell es un minyó de prendas,
 jo per tots dos tinch hizendas,
 y de cor vull accedir.

Sé qu' aixó 'm fa y ha de fe'
 de casa la mellor sort,
 y com la vida y la mort
 ja sabéu que Deu las té,
 per lliurans d' un mal pensat
 que 'ns puga ferí' 'l bon nom,
 avuy devant de tothom
 publico ma voluntat:

voluntat que, verdadera
 expressió de qui la diu.
 sóls Deu pot donar motiu
 de ferla tornar enrera.

¿No trovéu vosaltres qu' es
 tal determini encertat?

(Aprovació general iniciada en primer lloch per Gregori.)

Donchs ja sabéu la vritat. *(Recalcant.)*

En Francesch ja es el promés
 de la meva única filla:

- testimonis tots sou ara
de que hi consent lo seu pare.
- PIUHET ¡Per molts anys!... A la pubilla
aném á dárlin...
- GREGORI Sí...
- (Aprovació y moviment general.)
- FRANCESCH (Després de breus moments de fluctua-
ció, resolt, detenintlos) ¡No!
(Admiració general. Pausa. Francesch
torna á quedar ab lo cap baix.)
- FELIU (Irat.) ¡Oh!
(Moviment general. Francesch se conté.)
- PIUHET (Admirat.) ¡Qué diul..
- GREGORI (Lo mateix) ¡Qué ha dit!...
- FELIU ¡Miréul...
Ha dit que no, y... contempléu
son posat de reu .. Té pó
de sí mateix com culpable
d' injuria que reconeix...
Sí: tè pór de sí mateix
perque. . es vil y miserable.
- FRANCESCH (Irat) ¡Feliu!.. (Va á atacarlo y 's conté)
- FELIU Sí: es un mal nascut
que. . ¡ira de Deu!...
(S' hi abalansa y 'l contenen.)
- PIUHET ¡Oncle!
- FELIU (Reprimintse, després de pausa.) Cert...
Dech contenirme... ¡Quí 's pert
per un home aixís?... ¡Y mut
s' ho escolta!...
- FRANCESCH (¡Forsas. Deu meu!
¡Forsas, mare idolatrada!)
Deixéunos sols.
- FELIU (Dubtant.) Pró ..
La irada
mà 's contindrà: no teméu.
Vull darli d' home de bé
l' última prova... Vos dich
que no teméu... Nó: ja estich
dominantme: estich seré.
Tinch del meu dever conciencia,
y .. 'l cumpliré: á casa só;
sé que no dech la rahó
sacrificá' á la violencia.
Sí .. Creyéume... No teméu

res... res... Jo 'us sento molt grat
de la prova que m' heu dat
d' afecte... Ara... anéu, anéu...

ESCENA X

FELIU, FRANCESCH

FELIU Ja estém sols, y vull cumplir
lo promés: míram resolt
á escoltarte, á .. perdonarte
lo mal que m' has fet... Respón:
(Ab calma, però ab relleu.)
¿T' han contat de mí ó dels meus
algun mal .. algun afront?
¿Sabs de mi alguna baixesa?
¿Algun ..

FRANCESCH Feliu, ¡per l' amor
de Deu, calléu!.. ¿Jo saber
ni sóls presumir de vos
una sombra de maldat,
quan me consta no hi hà 'l mon
nom més honrat que 'l de aquesta
casa, payral del honor?...
¡Oh! Avans que pensar cap mal
de vos, Feliu, de mí sóls
ne pensaría sabent
que 'm mento

FELIU ¿Sospitas, donchs,
de ma filla?... ¿Crèus qu' es ella
la digna d' aqueix afront
ab que 'm pagas?... ¡Párta ..., pártla!...

FRANCESCH Donchs... *(Va á declararho tot)*
¡No, no puch!

FELIU ¿Que no pots?
¿Que no pots parlar y 's tracta
de ma filla?... ¡Per favor.
jo t' ho demano, t' ho prego
fins agenollat, si vols!

FRANCESCH ¡Qué anéu á fer!
(Impedint á Feliu que s' agenolli.)

FELIU ¿Qué? Humiliarme,
rendirme.. ¡Soch pare!

- FRANCESCH ¡Ah!
 FELIU Tot
 ho crech poch per una filla
 com ella... Dígam que no
 tens cap sospita contra ella.
- FRANCESCH No. (*Molt resolut y ferm.*)
 FELIU Júraho.
- FRANCESCH Ho juro.
 FELIU ¡En nom
 de ta mare!
- FRANCESCH Oh!... (*Tranżició.*) Sí: en nom d' ella.
 FELIU Jo 't crech; mes... creyente, 'l dol
 que sentía en ira 's torna
 contra tu: ¿ho entens, mal cor?
- FRANCESCH El vostre rigor comprench.
 FELIU Si 'ls dos culpables no som,
 ni ella ni jo, párla, dígas:
 ¿quí es l' únich culpable?
- FRANCESCH (*Després d' esfors.*) Jo...
 FELIU Sí.... Tu sol. y ¿no t' esglaya
 lo cinisme ab que 'm respons?
 ¿No 't recrema, no t' arbora
 ta vilesa?... ¿Altra passió
 tal vegada...
- FRANCESCH (*Després de gran esfors.*) ¡Oh!...
 FELIU ¡Miserable!
- FRANCESCH ¡Compassió, Feliu!
 FELIU ¡Ni 'l nom
 meu pronuncis més!... Jo vull
 esborrar de tu 'l recort,
 igual que s' esborra 'l rastre
 de sanch d' un fascinerós.
- FRANCESCH ¡Oh! .. ¡Prou!... Adeussiáu ..
 FELIU (*Interposantse á la porta.*) No... Atúrat:
 m' has d' escoltar ni que 'l mon
 s' ensorri; m' has de sentir,
 butxí de la nostra sort,
 oprobi de nostra fe,
 escarni del nostre honor;
 has de sentirmé; no en va
 vols arrossegat pél llot
 ma dignitat, mon afecte
 l' amor d' ella y 'l seu goig
 y 'ls teus juraments malignes
 qu' embadalian á tots.

M' has de sentir; jo vull qu' entrin
 mas paraulas al teu cor
 com ferro rohent, ja que 't negas
 vil á tenir compassió
 de tas víctimas, y miras
 las llágrimas que ara á doll
 regan mas galtas y callas,
 y de vergonya no 't mors;
 vilipendi d' honras puras,
 de ventura y de repós
 d' una filla y del seu pare
 ¡no tindrás de Deu perdó!
 No... no 'n pots tenir: ¿ho sents?
 Lo remordiment al fons
 d' un abím ha de llensarte:
 vés, vés á raurhi, traydor.

ESCENA XI

FELIU, FRANCESCH, CRISTIÁ

CRISTIÁ   Deu hi sía.
 (*Tranzició en Feliu. Moviment de Fran-
 cesch que 's conté ràpidament.*)

FELIU   (*Ab creixent agitació.*)
 ¡Oh! Vens molt bé.

CRISTIÁ   (*¡Ell encara!*)
 FRANCESCH (*A Cristiá.*) Vésten...

FELIU   No,
 Cristiá, no... ¿T' avergonyeix
 qu' ell sápigas que... Millor;
 se previndrà contra tu;
 de la teva .. *estimació*
 fugirá com d' una pesta,
 sabent que pagas favors
 ab agravis y desditxas,
 ab ingratitude y afront.
 Sí, Cristiá: d' una vegada
 fúigne, sí: oféga d' un cop
 tota simpatía; ¿ho sents?
 L' ingrat mereix viure sol.
 Mes ..

CRISTIÁ   *¡Qué!* ¿Creus que desvariejo?

FELIU

¿Vols dí' aixó, Cristiá? ¿Aixó? ¡Prou!
 Es natural que t' ho pensis,
 que presumis.. Tens rahó.
 ¿Pot créurem ningú formal
 parlant mal d' aquest xicot?
 ¿Pot creure ningú que surten
 las paraulas del meu cor
 serenat?.. No: ¡l' home lleal,
 l' home incapás de traició
 y de mentida insultarlo
 sériament!... ¡Lo jove, el noy
 acullit á aquesta casa
 ab mitja festa major,
 tractat com un primer fill
 que tot ho alegra ab son goig,
 no 's concebeix que mereixi
 insults ni malediccions...
 ¿Insults? No: ser dut ab palmas
 mereix qui es tan bon minyó
 que ha sabut ferse estimar
 ab deliri per tothom
 com si fos de la masía
 cor y centre d' atracció
 hont los vells amors se juntan
 ab los primerenchs amors.
 Tu aixis ho pensas, Cristiá:
 ¿fa qu' ho pensas? ¡Oh! sí: es molt
 natural que aixís ho pensis
 com pensaría tothom...
 Sí .. desvari; ¿qué dich? broma...
 ¡Ja, ja, ja! .. broma... ¡Jo soch
 molt bromejador, Cristiá!
 (No puch més: se 'm trencá 'l cor...)
 ¡Ja, ja, ja, ja! . Broma pura
 Ríu, Cristiá; rihéu tots dos...
 Sí: las infamias avuy
 fan riure... Plorar fan sóls
 las virtuts. . Rihéu com jo rich...
 ¡Ja, ja, ja, ja!... Rihéu com jo!

ESCENA XII

FRANCESCH, CRISTIÁ

*La tempestat và acostantse.*FRANCESCH ¿Vols més de mí, mare meva?...
Fera, ¿qué vols més de mí?CRISTIÁ Poder que fassi morí
aquest amor que sens treva
m' incita á ta perdició...
Fins que llunch d' aquí serás...FRANCESCH Sí: tens rahó .. Aviat m' hi sabrás
ja que no 'm tens compassió.
Veurás satisfet ton goig...
Ara... sí .. ara: l' infern
sento aquí:... Dolor etern
m' espera fora... A tu boig,
criminal l' amor te fa;
á mi 'm santifica... Sí:
¿Vols que me 'n vagi d' aquí?...
Deu de mí s' apiadará:
de tu no; ¿ho sents? . De tu no:
compassió no pot tenirte...
¿Quédat per avergonyirte
del dany qu' ha fet ta passió!
Quédat per fe bona presa
del teu espantós deliri;
per tu goig, per mí martiri;
per tu honor; per mí vilesa...
Mes no: no contis gaudirte
del dany que 'm fas... No 't veurás
estimat; no alcansarás
l' amor d' ella, no: aborrrirte
sóls podrá y á mí estimarme
més del que m' estima: ¿ho sents?
En va 'l seu amor pretens;
ella ha nascut per amarme.
Sí: 'l seu amor com el meu
de Deu venen: lluytarás
en va: á Deu no vencerás:
tu 'l vensut serás per Deu.
Sí: ja me 'n vaig... No 'm deté

la tempestat udolant...
 ¡Mare, per tu!
 (Crit de l' ànima. Fuig, corrent esbojarrat. Llamp seguit de tró.)

ESCENA XIII

CRISTIÁ; després NARCÍS, SIST y TOU

Se sent al interior tocar la campaneta del mal temps. Atenuadas per la ventada que gruny, comensan á sentirse també las batalladas de la parroquia.

CRISTIÁ   ¡Ah!... ¡Fòra... Sí... Sento espant de mí mateix .. ¡Oh! ¿Per qué m' has d' avassallar així passió insensata y terrible? ¿Per qué. si 't trovo aborrible, com lo llamp qu' he vist lluhí' ara mateix ab esglay, de mí 't sento apoderada? ¡Meva!... ¡Ditxa coronada!... ¡Sempre! .. ¡Oh cor .. sempre! .

NARCÍS   (Als dos Mossos.)   ¡Aixó ray! ja ho veyá: gran turbonada tenim sobre .. ¿Ho heu tancat tot, com l' amo te manat?

SIST   Llevat la porta d' entrada, la forana, tot ja es.

FELIU   (Dins) Tothom, tothom á pregar... Als pobres féulos pujar tot seguit: no estigan més al porxo

ESCENA XIV

LOS mateixos, FELIU, CLEMENCIA, JUSTA, PIUHET, GREGORI, UN MOSSO DE LA ESQUADRA, FORASTERS, SERVEY DE LA CASA; després XECH y tres POBRES

Constituheixen la agrupació d' aquéstos un home y una dona vells y una criatura. Compareix tothom demostrant cert esglay pel temporal. Lo Teatro va enfosquintse arreu

FELIU   Deu nos ampari...
 ¿Hi som tots?...

- CLEMENCIA En Francesch...
- XECH (*Compareixent esglayat.*) ¡Oh!...
 ¡Nostr'amo!... Es boig... L' he vist jo
 ara mateix .. ¡Quin desvaril!...
 Và fugint camps-á-través
 corrent com esperitat.
- CLEMENCIA ¡Ah!... ¡Es engany!
- XECH No: l' he cridat
 en vá!
- CLEMENCIA ¡Oh!... ¡Francesch!... ¡No puch més!...
 (*Ha obert lo finestral, a' una revolada, y
 's veu nevar y fugir al través de la
 neu, al lluny y entre'l llampegueig se-
 guit, á Francesch enfilantse pèls mar-
 ges y rocas. Aixó motiva las prime-
 ras exclamacions, d' esglay de Cle-
 mencia y la tercera de desconhort,
 dihent la qual cau agenollada.*)
- FELIU ¡Desdixada!... 'L finestral
 tanquéu...
- CLEMENCIA ¡Ah!...
 (*Ho executa Justa, que ha acudit vora
 Clemencia ab crit d' esglay.*)
- FELIU 'L cel acatém
 y... ¡per ell y tots resém!...
 (*Se trau los rosaris, besantne la creu y
 preparantse á resar. Justa y Narcís
 fan lo propi.*)
- CRISTIÁ (No... jo... no.) (*Ab esglay de sí mateix
 y arraulintse tremolós á un cantó se-
 parat de la llar rotejada pèls demás.*)
- FELIU Per la senyal...
 (*Se senya y tothom l' imita, comensant
 lo rosari. Segueix la tempestat més
 intensa. Al lluny, campanadas pausa-
 das de mal temps. Lo teatro fosch.
 La llar molt encesa.—Quadro.*)

ACTE TERCER

Igual decoració.—Tothom vesteix trajos de dias feyners.

ESCENA PRIMERA

JUSTA

¡Válgans la Verge del Mont,
y quína desditxa aquesta!...
Malbaratada la festa
vuyt dias hà: ni un segon
de benestar desde 'l día
de la vigilia fatal...
¡Sempre mal seguint al mal!
¡Ni una ratxa d' alegría!...
Malaltejant en Feliu
encara... La pobre noya,
ans tan alegre y xoroya,
ara ni canta ni riu...
¡Qué ferhi! 'L seny no hi perdém
y tinguém resignació!
Quan nos ho envía 'l Senyó,
es senyal qu' ho mereixem.

ESCENA II

JUSTA, NARCÍS

*Arriva aquést mostrant greu fatiga, sentantse in-
mediatament.*

JUSTA

¡Ay graci' á Deu!... ¿Qué has sabut?
¿Qué'n sabs? ¿Qué'n contas? . ¡Enrahónal!

- NARCÍS   ¿Déixam pendre *aleno*, dòna!
 ¿No veus que 'l duch més perdut
 que Rosas?
- JUSTA   Sí: tens rahó...
- Repósa. .
- NARCÍS   Déixam bleixar...
- JUSTA   ¿L' has trovat? ¿L' has vist?...
- NARCÍS   ¿Callar
- no pots un xich més? Ja no
 foras dòna, si la garla
 pareesses!
- JUSTA   (*Ressentida.*) ¿Sempre esquerpot,
 punxant com un esquerdot!
- NARCÍS   (*Fingintse ressentit.*)
- ¿Sí?... Donchs ..
- JUSTA   ¿No t' alteris! Párta...
- ¿No 'm sigas sorrut, Narcís!
- ¿No veus qu' estich tota ansiosa?...
 Donchs .
- NARCÍS   ¿Qué?
- JUSTA   Que primé, altra cosa
 el sapiguer m' es precís.
- NARCÍS   ¿Qué fa l' amo?
- JUSTA   Molt melló:
- ja s' ha alsat
- NARCÍS   ¿Y la pubilla?
- JUSTA   Prop seu com á bona filla.
 Pró .. digam ara, pastó ..
- NARCÍS   ¿No hi hà cap més novetat
 grossa?
- JUSTA   Cap més.
- NARCÍS   Ja es prou!
- JUSTA   (*Cada vegada més impacienta y anhe-*
losa)   Digas
 ara .. ¿Cúyta!... ¿Per qué trigas?
- NARCÍS   L' hereu Cristiá haura tornat...
- JUSTA   Sí: quatre vegadas ..
- NARCÍS   Bé:
- ¿y... 'l moliné?...
- JUSTA   Fora encara
 desde abans d' ahir. . ¿Vaja! Ara
 qu' ho sabs tot..
- NARCÍS   M' explicaré
 com vols ¿Estarás contenta?

- JUSTA Sí: cónta: ab tots cinch sentits
t' ascolto.
- NARCÍS Y ab tots vint dits,
¿fá?
- JUSTA ¡Gat!...
- NARCÍS ¡Rata!...
- JUSTA ¡Ála! Revénta
d' un cop!...
- NARCÍS ¡Deu me 'n quart y 'l Pare
Sant Sisó!...
- JUSTA Be. home: es un dir.
- NARCÍS No tinch ganas de morir
aixís
- JUSTA ¡Ximplot!
- NARCÍS (*Fentse l' enfadat*) ¿Qué! ¿A la cara
me dius?... Donchs ara soch mut.
- JUSTA ¡Vaja també, pesca-brenas!...
Cónta...
- NARCÍS (*Lo mateix que avans*)
¡Ah . vella! ¿Aixís t' esmenas?
- JUSTA (*Picada.*) ¡Vellot, més que vell sorrut!
Pitjor qui prèn incomodo
per mor de tu y té interés...
me fas tres cosas
- NARCÍS ¿No més?
- JUSTA ¡Be 'n surto prou acomodo!
- NARCÍS ¡Toca-sardanas!
- JUSTA ¡Avant!
- JUSTA ¡Malcarat, lleig!
- NARCÍS Quan t' hi posas,
¡bé me 'n fas serne de cosas!...
- CLEMENCIA (*Dins.*) ¡Justa!
- NARCÍS ¿Sents? T' está cridant
la noya .. Vés totseguit.
- JUSTA ¡Me la pagarás, mussol!
- NARCÍS Mal dit, perque ara fa sol
y 'l mussol sóls va de nit.
(*Crit anantsen.*) Ja vinch!...
- JUSTA (¡Bon vent!)
- NARCÍS ¡Ramugayre!...
- JUSTA ¡Papo!.. ¡Uuuuhú! ..
(*Desapareix fentli ganyotas.*)

- CLEMENCIA Sí: ja sé qu' ets reservat
y que res has de contarli
de lo que, d' amagat seu,
has fet per encàrrech meu.
Ab lo temps haig d' esplicarli
jo mateixa: avuy no dech
perque encara malalteja.
- NARCÍS Tu mateixa
- CLEMENCIA 'M neguiteja
ara . . . . . (Anant cap á la finestra.)
- NARCÍS ¿Qué?
- CLEMENCIA Que no ve 'n Xech...
- NARCÍS ¡Cá!..
- CLEMENCIA Y 'l pare pot sortí...
- NARCÍS ¡Prou!...
- CLEMENCIA (Molt alegre.) ¡Ah!
- NARCÍS ¿Qué?
- CLEMENCIA (Sempre á la finestra.)
¡Ell! . En Xech .. Corrent
vé .
- NARCÍS ¿Vols dí? .. ¡Hum!...
- CLEMENCIA Sí, sí... Content
arriva... Acóstat .. ¿Véus?...
- NARCÍS Sí:
pró 'n faig poch cas, filla meva.
Hi es molt aviat.
- CLEMENCIA (En escena.) Narcís,
ell guanya: seré felís;
m' ho diu el cor que 's subleva
sentinte sempre anunciant
dòls y planys y etern rigor
de desditxas .. Sí: á mí 'l cor
me diu que s' acabarán.
- NARCÍS ¡Dir ray!...
- CLEMENCIA M' ho anuncia ab certesa,
refentse del seu esglay,
com may m' ho havia dit, may!
¡Oh! Avuy del cel la puresa
es hermosa; avuy el sol
desglassa, avuy fon la neu...
Sí, sí: avuy s' apiada Deu
de nostre gran desconsol...
¿Per qué 't dol c eurhi Narcís?
¿Per que no tens esperansa
quan tot es goig y bonansa,
tot mirall del paradís?...

NARCÍS   ¡Massa 'l confiar te trastorna!
 CLEMENCIA   ¡No!
 NARCÍS   'L desengany molt més greu
                       será.
 CLEMENCIA   ¡Francesch del cor meu!
                       Sí: tornarà...
 NARCÍS   ¿Y si no torna?...

ESCENA IV

CLEMENCIA, NARCÍS, XECH

CLEMENCIA   ¡Ah! .. ¿Vèns fatigat?... Repósa. .
 XECH   *(Sentantse)* T asseguro que 'm convé. .
                       Súo com si al cor estessim
                       del estiu, y no al hivern!...
                       He corregut com un ximple
 NARCÍS   Y 't refrederás de cert
                       si no tanco bé: ¿es aixó?

(Ho diu tancant la finestra.)

XECH   Que Deu vos ho prenga en bé,
                       Narcís... Y ara ascólta, noya
                       y vos, pastor, igualment.
                       lo que fa al cas: vos sou home
                       de confiança, y ja sabeu
                       per qué ha vingut de Girona
                       aquest pobre moliner,
                       haventshi estat tot un día
                       ab la nit corresponent.

NARCÍS   Pobre t' has dit: ¿per qué pobre?

CLEMENCIA   ¿Per qué, moliner?

XECH   *(Suspirant y ab certa melancolía.)*

Per .. per...

Ja ho sabreu un' altra estona:
 ara.. ara aném pél que anem.

CLEMENCIA   Sí: ¿L' has vist?... ¿Fá que l' has vist?

XECH   ¡Ay! ¡Tantdebó jo pogués
                       darne á mí mateix tant goig
                       com á tu te 'l donaré!
                       Tu tens gra y pots fer farina;
                       ¡jo!...

NARCÍS   ¡Acabarás, cansoner?

XECH   Teniu rahó: la cansó
                       del enfadós...

CLEMENCIA   Dígas: ¿qué? *(Impacienta.)*

XECH Que sí: l' he vist á Girona
 avuy dematí, després
 de seguir carrers y plassas
 tot ahir, desde l' Areny
 á la Seu, de Sant Pere al
 Mercadal... Ja us dich jo que
 feya encara fredat veure
 las malesas qu' allí ha fet
 lo darré ayguat: tot llotós;
 bassals encara y fangueig
 péls carrers; pilots de runa;
 eslleivissadas parets
 y apuntalaments . ¡Ja 'us dich,
 noys. que 'l Galligans y 'l Güell
 y l' Onyar van tení' un geni
 de rius del mateix infern,
 y van ferne de desgracias
 á desdir .. Fins morí gent,
 y de ferits.....—Mes tornant
 á 'l que deyam..

CLEMENCIA
 XECH

¡Cónta!... (*Molt ansiosa.*)
 'M vèu

ell á mí y, encés posantse
 el seu rostre, com aucell
 á mí vola y se m' abraça
 que casi m' ha fet malbé.

CLEMENCIA
 XECH

¡Ah! ¿Viu, donchs?
 (*Per la forta abraçada.*) ¡Massa!

CLEMENCIA
 XECH

(*A Narcís trionfant*) ¿Sentíu?

NARCÍS
 XECH

Molt desmillorat.
 (*A Clemencia recalcat.*) ¿Ho sents?

Donchs, com vos deya, m' abraça
 y 'm mira ab uns ulls oberts
 com duas mitjas taronjas.
 é hi torna com si estigués
 incert de que jo soch jo
 y de qu' ell es ell mateix;
 y vinga fregarse 'ls ulls,
 y al fí exclama: «¡Moliner!
 ¿Y ella? .. » Ella ha volgut dir tu:
 ja t' ho pensas: ¿fá?

CLEMENCIA
 XECH

¡Dolent!...
 Pensantmho igual, vaig á dirli
 «Molt cremada ab tú» quan éll
 se 'm repensa y tremolós

me fà: «No li digas res
de que te n' he preguntat...
¿Sénts? Ré 'n digas «Y ja veus
que jo cumpleixo l' encàrrech;
que rès te 'n vull dir.

NARCÍS

(¡Beneyt!)

CLEMENCIA

Pró... ¿está bó?... ¿Li has conegut
si li feya falta res?

(*Ab afany creixent Xech vol respondre
y no pot ab la vivacitat d' ella.*)

Si li 'n feya, tu li haurás
donat totseguit: ¿fá? Tens
molt bon cor... ¿Y heu estat gayre
estona plegats? ¿Per qué
se 'n va anar de casa? ¿Cóm
es que no torna? ¿Cóm es
que 's porta aixís? ¿Per qué 'm mata?
¿Per qué ara que fa bon temps
no ha de venir, quan và anársen
mentre 'l feya tan dolent?
Respónme: ¿qué te n' ha dit
de tot aixó, moliner?

¿Cúyta, qu' espero 'ls teus mots
febrejant!.

XECH

Bé prou qu' ho veig,
¿Y vos, Narcís?

NARCÍS

Jo ho veig massa.

CLEMENCIA

¡Oh! No 'm fassis sofrir més!

XECH

M' has preguntat tantas cosas
y tinch el cap tan... espés! ..

CLEMENCIA

Has dit qu' heu parlat de mí.

XECH

Sí: de dret y de través.

NARCÍS

(¡Engréscale més, babau!

¡Y que và deixarne 'l Rey

Harodas!) (*Va cap á la porta foro.*)

CLEMENCIA

¿Y del motiu
d' havérsen anat corrent,
com desesperat de casa?...

XECH

L' aygua clara no n' he tret.

NARCÍS

(¡Cá! va venir massa roja!)

XECH

Tornant á posarse encés:
«¡Ni que 'm matis haig de dirte
rès d' aixó!» Després...

CLEMENCIA

Després...

XECH

M' ha dit, perque jo t' ho diga...

¡Pró jo plá me 'n guardaré
de dirtho com d' escaldarme!

CLEMENCIA Digas..

XECH Que l' olvidis, que
'l amor vostre es impossible,
qu' envá n' espera remey,
y que...

NARCÍS ¡Calléu! L' amo

CLEMENCIA (*Ab cert esglay.*) Anéuvosen.

XECH Aném, Narcís. ¿Per hont vé?

NARCÍS Per assí-ensá. (*Una porta.*)

XECH Donchs nosaltrés
cap allí, que no 'l trovém.

(*Narcís ha desaparegut.*)

(¡Ella estima y es volguda!... (*Anántsen.*))

Tu ¡bona nit. moliner!

Dejúna, que t' has quedat
ab la canya sensa peix!

ESCENA V

CLEMENCIA, tot seguit FELIU

(*La primera mira al foro per hont ve Feliu.*)

CLEMENCIA ¡Pobre pare! Ara que 'l llit
ha deixat, més esblanquida
té la cara, y més appena. (*Apareix Feliu*)
Pare... (*Anant á besar la mà de Feliu.*)

FELIU Deu nos do un bon día...

(*Pausa. Feliu s' acosta á Clemencia, la
mitj abraça, la porta avant y rete-
nintla, li p. rla ab amorosa recon-
venció.*)

¿Qué t' ha dit el moliner?

CLEMENCIA (¡Ah!) (*Turbada.*)

FELIU L' he vist desde la eixida

hont m' estava ara prenent
aqueix bon sol que tants días
hà anyoravam... ¿Qué t' ha dit?...

¿Qué t' sopta? ¿Per qué no 'm miras?

¿Per qué ajups el cap, y 'ls ulls

abaixas? ¿Vols que t' ho diga?...

De 'n Francesch t' ha parlat... ¡Oh!

(*Per un moviment de Clemencia.*)

En ta cara veig escrita
la contesta.

CLEMENCIA
FELIU

¡Pare! . .

¡Ingrata
tu també! . . ¡Tu també indigna
de la meva estimació! . .

CLEMENCIA
FELIU

¡Oh, no, no! ¡May!

¡May, y olvidas
el meu voler! ¡May y encara
te complaus en donar vida
á il·lusions per èll malmesas,
trepitjadas y escarnidas! . .

CLEMENCIA
FELIU

¡Ah! . .

Bé ho sabs: com tu jo hi creya;
avuy.. després de seguidas
reflexions, en ré atinant
que m' espliqui sa fugida,
avuy... ja tan sòls la imatge
d' altra dona preferida
per éll sé veure

CLEMENCIA

¡Oh! No, pare!

¡Calléu!

FELIU

¡No!

CLEMENCIA

'L dany que 'us irrita
vos fa cruel; aqueixa pena
gran, que 'l cor vos crucifica,
es que posa en vostres llabis
aqueixos mots... No: èll me estima,
no pot estimá' á altra dona;
es engany, es impossible
tanta infamia... ¡Ah, no pot ser,
no pot ser: ánima y vida,
passat y present, y fins
la fè en un Deu que m' anima,
tot alsa crit de protesta
contra aqueixa fera espina
que se 'm clavaría al cor
per matarme; tot me crida
que no cap tanta vilesa,
que no es capás de perfidia
semblant; que no pot, no pot
vendre en mercat d' ignominia,
per preu d' amor infamant
que la terra escruixiría,
mos recorts, que son els seus,
mas esperansas fallidas

- tot un passat de conhort
y ab tot aixó qu' esgarrifa,
l' honor y la salvació
eterna de vostra filla.
- FELIU   ¡Oh, cálla, insensata, cálla!
Qui com ell, llar y familia
deixa, qui romp lo pactat,
qui bergasseja y trepitja
tants devers .. ¡de tot, de tot
es capás!
- CLEMENCIA   ¡Verge Santíssima,
¿puch estar tan engegada?
- FELIU   Sí...
- CLEMENCIA   Vos dich que 'm moriría
si 'us cregués.
- FELIU   (*Exasperat*) ¡Morir per ell!
¿Y no tems la meva ira
al repetirmho?
- CLEMENCIA   ¡Oh!...
- FELIU   ¡No! Déixam!
- CLEMENCIA   ¡Ah! ¿No veyéu que ma vida
es per estimarlo?
- FELIU   Adéu.
- CLEMENCIA   ¡Pare! (*Detenintlo.*)
- FELIU   ¡Déixam! .. No sabría
contenirme
- CLEMENCIA   ¡Oh! Tant rigor
no mereixo: hé voldría
cumplir... ¿Voléu que menteixi?
¿Voléu que hipócrita siga,
fingint que compleixo 'ls vostres
desitjos? M' aborriríau
més que dihentvos la vritat...
Sé que 'us fa horror la mentida.
- FELIU   ¡Desdixada! ¿Y jo que avuy...
ara...
- CLEMENCIA   ¿Qué?
- FELIU   Si així deliras
per ell ¿cóm dirte...
- CLEMENCIA   Diguéu...>
- FELIU   Que fora la meva ditxa
véuret esposa d' altre home
honrat, que sé que t' estima?
- CLEMENCIA   ¡Pare! ...

FELIU *(Després de breu pausa, tranzió y parlant ab amarga ironia)*
 Soch vell .. ¿Qué t' importa?...
 Cerco 'l camí que podria
 allunyarte de la sombra
 d' un ingrát .. ¿Qué 't fa? .. Tindríam
 á casa un minyó de hé,
 honra de nostra masía .
 ¿Qué te s' endona? .. Obcecada,
 esclava avuy aborrida,
 prefereixes la cadena
 de ferro que 't martiritza
 á la cadena de flors
 ab que ton pare 't convida...
(Pausa. Altra expressió més afectuosa.)
 ¿Qué no pots ara del cor
 arrencar la imatge viva
 del que fou ton promés?...

CLEMENCIA ¡No!
 ¡No puch!

FELIU Podrás algun día
 si vols... ¿Per qué no?... Ton seny
 es clar, lo teu cor desitja
 correspóndrem, la negror
 del desengany l'um ansia. *(Tranzió.)*
 Míram Clemencia: soch vell,
 y la vellesa camina
 depressa. depressa... Guáyta:
 ¡sols tots dos! ¡Sols!.. ¡Ah! qu' horrible
 nostra soledat. Clemencia!
 Lo teu cor quin remordirte!...
(Nova tranzió.)

CLEMENCIA ¿Vols acompanyarme?
¡Oh. si!

FELIU Al convescent convida
 aqueixa bondat de sol...
 Fem brasset... Així .. ¿M' estimas
 sempre? *(Caminant.)*

CLEMENCIA ¡Oh, sempre, pare, sempre!
 ¡Tant que volguéu!...

FELIU ¡Pobra filla!...

ESCENA VI

NARCÍS, XECH

Entran per l'altra porta-foro, aixís que acaban d'anársen Feliu y Clemencia.

- NARCÍS Sí: son fora. . Xerriquéu
á la salut de...
- XECH (*Capficat.*) Jo no.
- NARCÍS Te las pegas fortas... (*Xerrica*)
- XECH ¡Oh!..
- NARCÍS Agreja un xich... Mal anem...
Desde ahir deu se' al porró,
y... Donchs me deyas que. al fí,
s' ha portat com jo pensava?
¿Deyas que 'l teu *serafí*
s' ha tornat. . com aquest ví
que, si 'l conech. no 'n tastava?
- XECH Sí: al tornar ho he sapigut.
El sogre .. vull dí 'l que havia
de sérmén, m' ha dit: »Menut,
ho sento; pró... ré: has tingut
desgracia.»
- NARCÍS Sòrt.
- XECH ¿Quí podía
raure en semblant pensament?
- NARCÍS Qualsevol, home.
- XECH ¡S' pot creure!
Faltarme tant facilment,
y prométres justament
ab un que jo no 'l puch veure!
¡Dònas, dònas, totas sou...
Fillas de dòna y n' hi hà prou
ab aixó, com t' ho tinch dit...
¡Je, je, je!.. ¡Pobre petit!
¡Si riheu. 'us faig un cap nou!
¡Uy! ¿Qué fortas te las pegas!
¡Per broma estich, cert-á-fé!...
Si no 'm vols creure no 'm cregas,
pró... míra: si 'n renegas,
renéga de tu primé.

- XECH   ; Tant contenta, y ben disposta
que 's mostrava!
- NARCÍS   Gota estrany
perque gota las hi costa:
fan .. cansons que, per resposta,
menan sempre desengany.
- XECH   ; Voléu dir que. .
- NARCÍS   ; Ah! Es una cosa
que ab poca malicia 's sab:
dona massa mel-melosa,
massa tendra y amorosa
es... que 'n porta una de cap.
- XECH   ; Ah!...
- NARCÍS   *(Reflexionanhi y comprenent un xich)*
Escólta cóm ho esplicava
l' avi, que sempre contava
rondallas de gran profit,
d' una dona a qui estimava
com un beneyt son marit.
Escólta — Era dama noble
y noble senyor era ell;
vivían en un caste'l
prop la costa y lluny de poble,
perque... aixó passa en temps vell.
Los senyors moros encara
per Catalunya vivían,
y un dels moros que corrián
per la costa feu... lo qu' ara
molts cristians també farían.
Se va emprendre de la dama
qu' en pau vivía ab son home;
pró ella, muller d' honra y fama,
no 's volgué encendre en la flama
del fill pervers de 'n Mahoma.
La tal dama ó tal senyora
era com calía: honesta,
peró poch enrahonadora
y poch amiga á cap hora
de te' al seu marit cap festa.
De génit molt sossegada,
may li demostrava aquella
afanyor d' enamorada,
y ell, tenintla per tractada,
no estranyava 'l genial d' ella.
Així, á despit de la guerra,

vivían en pau y amor
 la senyora y 'l senyor. .
 mes ¡ay, noy! res hi hà á la terra
 que duri . sinó 'l dolor.—
 El moro, tossut.. tossut
 com un moro, va seguir
 posant siti á la virtut
 de la dama y... va obtenir,
 d' amagat, serne volgut.
 Lo marit cap rahó tenía
 per viure gens desconfiat,
 mes ja al primé ó segon día
 qu' ella al amor responía
 del moro 's sentí enganyat.
 ¿Per qué?

XECH
 NARCÍS

Molt senzill: la dona
 tan freda ab ell, va tornar-se
 en un dia, en una estona,
 de sucre-y-mel com minyona
 que te fam d' enmaridarse.
 Manyaguerías, petons,
 abressadas al marit;
 á las més xicas rahons,
 pujar y baixá' esglahons
 per compláurel tot seguit.
 «Qué t' estimo! ¡Cóm t' anyoro!
 Per tu 'm moro!...»—«Prou n' hi hà!»
 Lo cavaller fet un toro,
 diu: «¡No! Tu estimas al moro!»
 Y á la dama va matá'.—
 Aprén: si burlarte intenta
 altra dona, la resposta
 del cavaller ten presenta...
 ¿Qué la veus massa contenta?
 Donchs noy, ¡moros á la costa!

ESCENA VII

NARCÍS, XECH, CRISTIÁ

*Aquést compareix demostrant agitació, que s' es-
 forsa en dissimular.*

CRISTIÁ   Bon día... ¿Hónt es en Feliu?
 NARCÍS   Crech qu' ha sortit ab la noya
                  á pendre un xiquet el sol,

péls voltants de casa. . ¿Pórtas
pressa, hereu?

CRISTIÁ

Sí, molt. Hi vaig...
(No: millor será aquí. á solas,
sensa que puga ningú
sentirnos) Xech... Vina. escolta.
(*Li parla ab reserva Xech va demos-
trantse alegre gradualment.*)

NARCÍS

(¿Qué deurá dirli?... ¡Oh! quan ell
no vol que jo ho senti, cosa
será de mala astrugansa.)

XECH

(*Joyós.*) ¿Sí? . . ¡Qué bé! Hi vaig.

CRISTIÁ

No. Abans dóna
avís á 'n Feliu de que
l' espero; que vinga prompte;
que m' apressa l' enrahonarhi;
que l' espero aquí.

XECH

(*Id. que avans.*) Sí. (¡Pobra
noya! . . ¡Pobre de mí!...) Vaig...
(Al menos ell y ella... ¡Dònas!...)
Sí, sí, hereu: hi vaig corrent... (*Anantsen*)
(¡Dònas! .. ¡Dònas!.. Bé: no totas
serán iguals... ¡Cá han de ser!...
¡Donas ray!...) Vaig, vaig... (¡Traydora!..
¡A gelos l' haig de matar,
festejantne deu ó dotze
pél cap més baix!) Vaig, hereu:
vaig corrent. (¡Ah, poca... poca...)

ESCENA VIII

CRISTIÁ, NARCÍS

Lo primer preocupat. Pausa.

NARCÍS

Si no m' has de menester
á mí ara ..

CRISTIÁ

Gracias.

NARCÍS

A fora
me 'n vaig, donchs. . Guárdat de mal.
(*Va anantsen molt pausadament.*)
(¿Se la endurá aquést la noya?...
Roda tant el mon... Tampoch
me fa gayre pessa l' home ..
Mira de traydor... quan mira,

y quan no mira, 's pertorba
y... xay que va tan cap-jup
alguna malura porta.)

ESCENA IX

CRISTIÁ

Després de breu reflexió, resolt.

Sí: no haig de deixar la vía
que 'ls fets senyalant-me están;
arrancaré ab valentía
lo corch que 'm va devorant.
Lluheix al fí la Providencia
com sol d'eterna virtut...
Sí: consciencia per consciencia;
gratitut per gratitut.
Fins la pena més mortal
dech preferí' al meu anhel:
sabent tan bé lo qu' ell val,
fora un crim tancarli 'l cel.

ESCENA X

CRISTIÁ, FELIU, CLEMENCIA

FELIU	Cristiá...
CRISTIÁ	Deu vos quart, Feliu. Clemencia...
CLEMENCIA	(Per vida ó mort va á decidirse ma sort.)
FELIU	Espero sabe' 'l motiu de .. Tot just ara parlavam de tu ab ella
CRISTIÁ	Quan m' ho diheu, es senyal de que 'm guardeu bona ausencia
FELIU	Fantasiavam sobre 'l seu esdevení insistent jo en ma temensa de véurela sens defensa quan Deu disposí de mí. Y li deva jo. Cristiá. que sapiguent cóm la vols,

sóls tu podrías tants dòls
 en alegrías torná';
 que tu, enamorat de cor
 sens trovártel gens ferit
 per have' ella preferit
 abans d' ara un altre amor,
 avuy si d' ella 't sentías
 correspost sensa perill,
 aixís com ets digne fill,
 digne espós d' ella serías.

CRISTIÁ Compreh vosstras ansias... ¿Y ella ..

CLEMENCIA (¡Trista de mí!)

FELIU Ella entenen

la rahó ..

CRISTIÁ (*Marcat y dolorós.*)

Pró... ab sentiment,
 preferiría donzella
 morir á trovarse esposa
 de qui no estima, allunyada
 d' aquell per qui es estimada
 y ella se 'n sent amorosa.

¿No es cert, Clemencia? ¿No dich
 la vritat?... ¿Per qué no enrahonas?

¿Per qué rahó no li donas?...

¡Párla! ¡Poch sabs quán amich
 vull ésser de tu!

FELIU (*Qual estranyesa ha anat creixent.*)

Cristiá .

jo 't dich que, filla obedienta. .

CRISTIÁ Prou, Feliu, que la atormenta
 ab excés vostre parlá'.

FELIU Mes...

CRISTIÁ

Jo apreció de cor
 vostre intent respecte á mí;
 veig bé qu' heu volgut cumplí'
 lo tractat, y aixó 'us fa honor.
 ¡Oh, sí! De mi just concepte
 teniu quan me judiqueu
 bon fill y per ço voleu
 fer de vostre amor precepte
 per l' amor d' ella... L' afany
 vostre compreh per cumplir
 anhels de pare y tenir
 nou fill á casa... De dany
 d' orfanesa y soletat,

- hont tota virtut perilla,
 voleu lliurá' á vostra filla
 cumplint ab mí lo pactat;
 mes jo... encara que agraeixo,
 com dech, semblant compliment. .
- FELIU Si ella encara no consent,
 consentirá.
 (*Donant significativa ullada á Clemencia*)
- CLEMENCIA ¡Sí! (*Després de breu esforç*)
 CRISTIÁ (*Oblidant de moment son dever.*)
 ¡Oh! ¿Mereixo?...
 (*Sonan onze campanadas. Agitadíssim!*)
 ¡Las onze!... ¡La hora pactada!
 ¡Li he jurat!...)
- FELIU ¿Qué tens, Cristiá?
 CRISTIÁ Ré... Una carta 'us dech doná'...
 Llegíu. (*Entregantla.*)
 (*Clemencia fa un moviment per anàrsen*)
 Quédat... De tornada
 prompté estaré aquí... A reveure.
- FELIU ¿Qué pot ésser?
 CLEMENCIA (*¡Ah! 'l meu cor*
s' esperansa!)
- CRISTIÁ (*Pausa é intencionat.*) En mon amor
 Clemencia, bé podrás creure.
 Sí: aviat veurás cóm t' adora
 qui fins avuy ha volgut
 posá' á prova una virtut
 que terra y cel enamora. (*Anàntsen.*)
 (M' he vensut: digne de mí
 me sento.)

ESCENA XI

FELIU, CLEMENCIA

- FELIU ¿Qué deu dir? ¿Qué?
 CLEMENCIA Llegíu, pare... (¿Qué pot se'?)
 FELIU Llegímla.
 CLEMENCIA (¿Qué deurá di'?)
 FELIU Lletra de mà del seu pare.
 CLEMENCIA ¿De 'n Cristiá?
 FELIU Sí. Firma: Andréu.
 CLEMENCIA ¿Qué 'us conturba?... ¿Qué teméu,
 que no comenseu encara?

FELIU (Llegint.) «Benvolgut fill: seré breu per-
 »qué conto que 'ns veurém aviat Los
 »passats temporals ocasionáren aquí Gi-
 »rona terrible ayguat. Feya fredat de veu-
 »re las torrentadas que, com monstres
 »deixats de la ma de Deu, batían carrers
 »y plassas. Molta gent corregué perill de
 »mort, y algunas personas n' hi sofríren.
 »Entre ellas s' hi contaría ton pare, si no
 »hagués exposat sa vida per salvarlo 'n
 »Francesch de ca 'n Feliu Verger. Se 'm
 »portá com un héroe de la més gran ca-
 »ritat que pots concebir. Recórdaten
 »sempre més com deus ferho y es lo viu
 »anhel de ton pare que t' espera.—An-
 »dreu » (Pausa Clemencia mira al cel y
 somriu. Feliu se queda meditant.)

CLEMENCIA ¡Ah! ¿'Us apena 'l sapigué
 las sevas bonas accions?...

FELIU No: mes... dels seus actes bons
 á 'n Cristiá prohibiré
 que m' innovi rès... Acás,
 ja que no afecció de pare,
 podria renaixe encare
 amistat y... (Ab esfors.) no ho veurás.

CLEMENCIA ¡Oh!...

FELIU (Impotent per dominar sa admiració.)
 ¡Nó. . y nó!

CLEMENCIA Pró si es admirable
 lo qu' ell fassi, ¿per qué no
 rendirli la admiració
 que 's mereix? ¿Créurel culpable
 d' altra cosa 'us pot fé injust?
 ¿Pot lo passat, per dolent
 que siga...

FELIU ¡Cálla!

CLEMENCIA ¡Ah, no! Sent
 sóls la venjansa disgust
 d' admirá', y vos venjatiu
 no podeu ésser, no ho sou!

FELIU ¡Próu, Clemencia!

CLEMENCIA (Suplicant.) ¡Pare!...

FELIU ¡Próu!

CLEMENCIA (¡Cóm la esperansa 'm somriu
 altre cop!...)

FELIU

Al meu cor parla
del minyó desagrahit
una vèu que día y nit
no puch deixar d' escoltarla.
Sí: l' haig de sentir; m' arriba
endins com ratxa de fel...
Es avís que 'm dona 'l cel
que de restimar-lo 'm priva.
*(Retorna Cristiá y queda escoltant desde
'l pas de la porta foro.)*
Es veu que, donantme esglay,
pugno en va per reprimirla:
no puch deixar de sentirla,
Clemencia, ni avuy ni may.

ESCENA XII

FELIU, CLEMENCIA y CRISTIÁ

CRISTIÁ

(Avansant y ab sentiment ben marcat.)
¿Y per qué no ha de callar
algun' hora aqueixa veu?

FELIU

¡També tú!

CRISTIÁ

¿Per qué, al fí, Deu
son voler no ha d' imposar?

FELIU

¿Qué vols dir?

CRISTIÁ

La carta...

FELIU

Sí:

la hem llegida.

CRISTIÁ

¿Y no heu entés
á qué m' obliga?... ¿Qué més
á favor d' ell jo puch dí?
A qui ab perill de sa vida
la del meu pare ha salvat
¡veure per mí condempnat
á etern dany!... Nó: la ferida
que 'l dempnava dech guarir
ni que 'l mirar d' éll la sòrt
puga á mí donarme mòrt:
just per ell fora 'l morir.
Clara justicia de Deu
exigeix per mí, per vos...
Sortím á parlar tots dos
y... més encare sabréu.

Jo 'us donaré explicació
 que no us puch dar devant d' ella
 (*Apart á Feliu y ab intensa expressió*)
 (perque la vergonya sella
 els meus llabis.) Veníu...

ESCENA XIII

CLEMENCIA, aviat XECH

CLEMENCIA ¡Oh.
 Verge del Roser, jo 'us prego,
 ab tot l' alé del meu pit,
 que si altre cop ha mentit
 la confiansa á que m' entrego,
 sens més trigar la mateu.

XECH (Ella! A fer el paperot.)
 Noya...

CLEMENCIA ¡Qué vols?

XECH (*Rihent*) ¡Je!... Ho sé tot,
 tot, tot, tot.

CLEMENCIA Explicat.

XECH ¡Veu
 que rich y 'm vol fe' explicá'!
 ¡S' ha vist pitjor gata-moixa!

CLEMENCIA ¡Afányat: tréume d' angoixa!
 XECH Acóstat... Més... Més ensá... (*Pausa.*)

Avans el Pastor á mí
 m' ha contada una rondalla,
 y per no ser menos qu' ell,
 jo á tu te 'n vull contá' un' altra;
 de la d' ell ha rajat fel,
 de la meva, qu' es més maca,
 rajará mel: será curta,
 pró be 'm valdrá una abrassada.
 Escolta bé —Vet' aquí
 que... un cop era una vegada...
 (*Moviment d' impaciencia de la noya,
 mirant cap á la cambra hont son Fe-
 liu y Cristiá.*)

No, vaja: era un moliner
 á qui, de poch hà, li anavan
 las cosas tan malament
 com bé las cosas dels altres.
 Y... vétamaquí que 'l tal,

- sapiguent lo que 's frisava
 una noya pél promés,
 li diu, parlantli ab veu baixa,
 (*Executantho ab manyageria*)
 á cau d' orella: ¿Qué 'm dons
 y te 'l porto, mosca-bauba?
- CLEMENCIA ¡Oh!... ¿Tu?...
- XECH ¡Ah! Es dir que ja has entés
 que jo só 'l de la rondalla,
 y que tú ..
- CLEMENCIA (*Abrassantlo ab trasport*)
 ¡Oh sí! ¡Qu' ets bon minyó!
- XECH Vés...
 Com m' has fet l' abressada,
 jo, que soch molt obligat,
 vaig á férten doná' una altra.
 (*Va á la porta foro y dirigeix la veu
 á dins ab cómica superioritat.*)
 Ja pot entrá' 'l desertó.

ESCENA XIV

CLEMENCIA, XECH y FRANCESCH

- FRANCESCH Clemencia!...
- CLEMENCIA ¡Ah!...
- FRANCESCH ¡Clemencia meva!...
- CLEMENCIA Francesch!...
 (*Va á sos brassos, mes s' arrepenteix y
 s' atura.*)
- FRANCESCH ¡Sí!
- CLEMENCIA ¡Teva?... ¿Jo teva?...
- FRANCESCH Meva, sí; com teu soch jo,
 XECH (Moliné, aquí nosa hi fas,
 y ¡ay! te fan massa denteta...
 Cap á pendre la fresqueta:
 l' onzé... no t' hi enlundarás.)

ESCENA XV

CLEMENCIA, FRANCESCH

- CLEMENCIA Meu... ¡y vas abandonarme!... (*Ingenua.*)
- FRANCESCH ¡Oh!

CLEMENCIA Deixantme consumí'
d' anyorament... ¿Cóm de mí
te puch creure?... ¿Es estimarme
omplirme de dol?

FRANCESCH ¡Ah, no!

CLEMENCIA Donchs ¿quí nat ho pot comprendre?

FRANCESCH ¡May, may ho vulgas entendre!
Per la meva salvació
jo 't juro que aqueix misteri
en que 's pert ta fantasía,
no ha fet trontrollar ni un día
l' amor meu; que son imperi
hauría fet moridor
á qui ara en ton rostre 's mira
y no més per tu suspira!...

ESCENA XVI

CLEMENCIA, FRANCESCH, FELIU

FELIU ¡Francesch, Francesch del meu cor!...

*(Và á lllensarse en brassos de Francesch é
intenta agenollarse als peus d' aquést,
que li impedeix. Pausa. Mentre están
abrassats y Clemencia . mirántsels
plora d' alegría, Cristiá apareix, và
á entrar, se queda aturat per lo que
contempla, demostra una curta lluyta
interior, alsa una mirada al cel y,
llensant un suspir, se 'n va ràpit)*

Si... tot ho sé... Ell ara allí...

¿Qué 't diré?... ¿Cóm expressar? ..

¡Tórnám, tórnám á abrassar!...

¡Així, Francesch, sempre així! ..

FRANCESCH ¡Pare del cor! ..

FELIU

¡Oh, si! Pare

teu, per més que 'l meu engany
contra tu... ¿'M feya tant dany! ..

Ets un ángel.. Bé ho sé ara. *(Cridant.)*

¡Justa! .. ¡Narcís!... ¡Xech!... ¡Veníu,
veníu tots!... ¡Afanyéus bé!...

